

Bojomir

abo

zawjedženje křescijanstwa we Łužicach.

Powjesć za lud a dorosćenu młodzinu.

Spisał

J. Chociszewski.

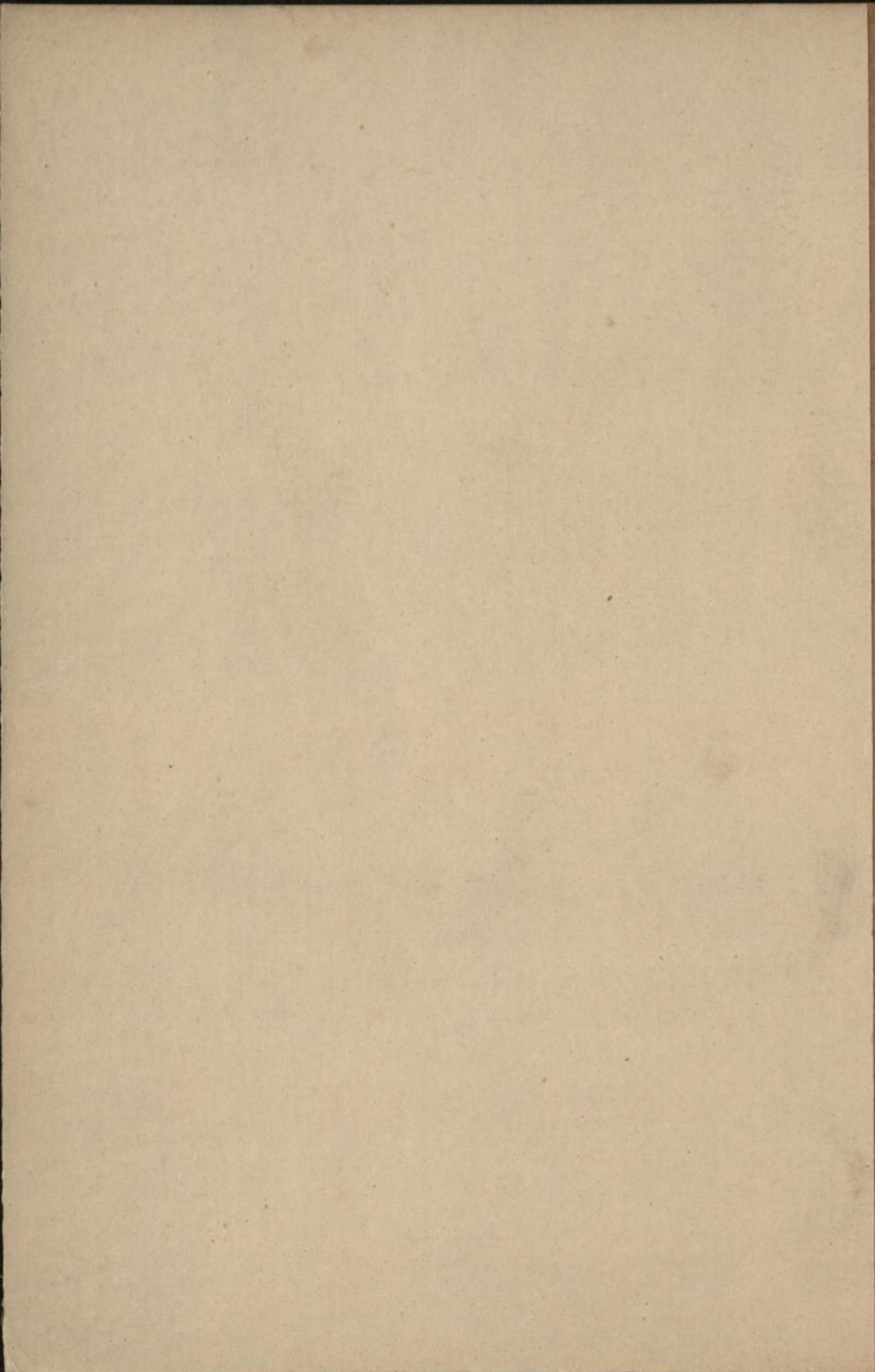
Z dowolnosću spisaćela z Pólsćiny zeserbšćil

A. Žemr-Budyšinski.

Budyšin.

Ćišć a nakład Smolerjec knihićišćerņje.

1889.

Bojomir

abo

zawjedženje křescijanstwa we Łužicach.

Powjesć za lud a doroscenu młodzinu.

Spisał

J. Chociszewski.

Z dowolnosću spisaćela z Pólščiny zeserbšćil

A. Žemr - Budyšin.

4/8° 3462

Budyšin.

Ćišć a nakład Smolerjec knihićišćeńje
1889.

1800

Handwritten text, possibly a title or header, in a cursive script.

Handwritten text, possibly a date or location.

Handwritten text, possibly a name.

Handwritten text, possibly a name.

Handwritten text, possibly a date or location.

Handwritten text, possibly a name.

Handwritten text, possibly a date or location.

Handwritten text, possibly a name.

Handwritten text, possibly a name.

I.

Lubujće njepřećelow.

Běše to hižo při nakhilenju wječora, jako w jenym lěsu sedžeše něšto khroblych serbskich mužow wokoło wohnja. Woni jědzachu pječenu dźiwiznu a pijachu čerwjeny měd. Běchu to krute, sylne postawy, stwjerđzene na wšelake dźěla a prócy. Na boku kóždeho wisaše křiwy mječ, a na ramjenju bě widjeć prok a tyłowa z kłokami. Wosebje jedyn ryčeř, młodženskeje postawy, wobroćeše na so powšitkomnu kedźbliwosć. Běše to Bojomir, syn wjeřcha wobknježaceho wokolne wsy. Wón wuznamjenješe so wurjadnje na hońtwje, a wosebje jenemu z towařšow, kotryž bu nadpadnjeny wot mjedźwjedža, bě žiwjenje wukhował. Teho dla tež stajnje klinčachu radostne zynki a někotry rón mjedu bu napjelnjeny na česć zmužiteho młodženca, kotremuž běchu skónčnje wostudle stajne pokhwalenja, a tuž puści so na puć k wótcowskemu hrodu.

Tón mlody knjez běše sebi wzał za mandželsku Dobrosławu, dźowku Jasława, najmóćnišeho wjeřcha w serbskich Łužicach, kotryž měješe na hrodze w Kopjeniku* swoje sydło. Nětkole přebywaše Bojomir na wopyće pola šedziweho nana, a jeho žona bě wostała pola Jasława, pola kotrehož

* Kopjenik, němscy Köpenik, je město k połdnju wot Barlinja nad Sprjewju. Hižo w zastarsku steješe tam na Sprjewinej kupje hród.

přebywaštaj. Rozmyslejo sebi wo drohej mandželskej postupowaše pomalku na derje jemu znatej drózy, hdyž nahle wusłyša někajki khróskot mjez blizkimi jédlemi. Bojomir dopomni so bjezwólnje na wěčne wójny, kajkež jeho lud wjedžeše z němskim splahom Saksow, kotřiž z mječom a wohnjom chychu tón słowjanski splah Serbow-Łužičanow nuzować k přijecu křescijanstwa. Přetož Serbjo tudy hišće njewěrjachu do praweho Boha, ale klonjachu so k přiboham. Němcy chychu jich potajkim wobroćić, ale na njezbože zawjedowachu z přijecom křescijanstwa njewólnosc, dokelž tute słowjanske splahi nad Łóbjom nochychu so wotrjec česćowanju svojich bohow. Hižo rěki křwě běchu so k temu wulałe, zo by so dobyła hłowna jich swjatnica pohanska w Braniborje*, hišće pak njebě słowjanska móc zlamana; ale tež Němcy njewotstupichu wot nadpadowaceje wójny. Dobychu drje wjacy króc Branibor, a tehdy přeměnichu hnydom pohansku swjatnicu do cyrkwe Khrystusoweje; ale hdyžkuli Łužičenjo z nowa jim Branibor wotewzachu, stajichu hnydom do swjatnicy postawy svojich bohow, so k nim modlicy a jim wopory składujcy.

Mysleše potajkim Bojomir wo tutech njepřestawacych wójnach, kotrež so wjedzechu; a dokelž jenož telko wědžeše wo křescijanskej wěrje, kelkož jemu pohanscy měšnicy powjedžichu, a kelkož sam wo njej sudžeše, widžicy, kak z křwju a mječom zawjedowachu Němcy tutu wěru, bě teho dla z hórkosću, hidženjom, samo ze zazlobjenjom přepjelnjeny, cyle přećiwo wuznawarjam tuteje wěry.

* Branibor, nětko Brandenburg, je město w Barlinskej krajinje a slušeše něhdy k hłownym městam Serbow. Přel.

— „Kak jara je zawěsće založer křescijanstwa dyrbjal žadać za njewólnosću a rozliwanjom křwě“ — pomysli sebi Bojomir — „hdyž chcedža nas wuznawarjo tuteje wěry z mječom a wohnjom wobroćić, a radšo chcedža nas pod tutym wudawanjom wutupić abo do njewólnikow přewobroćić. Ale wy, bohoyo mojeho luda, stejiće hišće mócní a za waše naležnosće předobudžemy našich njepřecelow, kotřiž přeja waše a naše zahubjenje.“

Tak w myslach ponurjeny stupaše pomalčku dopředka Bojomir, hač dóndže do doła, w kotrymž deleka šumješe spěšna a torhaca rěka. Tu a tam pozběhowachu so nahle skaly a runjež ta dolina njebě jara šěroka, by było tola jara strašne skoćić z jeneho brjoha na druhi.

Tak steješe Bojomir na tamnym brjozy, jako z dobom zasłyša druhi raz někajki khróskot na napřećiwnej stronje. Naměsće přimnu za prok a napołoži kłok. Njebě wšak to ani wjelk ani mjedźwjedź, kaž spočatkownje mysleše Bojomir, ale křescijanski měšnik, kotryž pomalčku postupowaše šćežku po dole.

— „Hado falšny!“ — zabórča Bojomir — póznawši po drasće křescijanskeho předarja wěry. Hnydom wón tež spuści kłok, kotryž trjechi do boka služomnika Božeho. Tón wudawši slaby křik wobwjertnu so a panu na zemju.

— „Do bjezdna z tobu!“ — wrjesnu Bojomir — a naměsće přeskoči na napřećiwny brjóh.

Zawěsće, čitarjo, wohidu čuješ na Bojomira, zo běše tak surowy přećiwu tamnemu měšnikej. Ale njezapomń, zo Bojomir z cyła njeznaješe wučbu Khrystusowu; jemu zdaše so, zo je to tysac raz hórša wěra dyžli pohanska. A wón tak sudžeše, dokelž nchtó jeho njebě rozwučil, a

na njezbože tehdomniši němscy wojownicy často nabožinu Khrystusowu njewužitnje wužiwachu, dokelž wěra naša kaže nam lubować našich bližšich a nic z mječom, nic z wohnjom jich přesčěhać, jako to Germanojo často činjachu. Wšak džě sam Khrystus a jeho japoštoli so modlachu za nje-přećelow a ženje nječinjachu jim ničo złeho. Tehodla tež njeje džiw, zo běchu lužiscy Serbjo ze złósću napjelnjeni přećiwo tutej nowej wěrje. Njezasudźmy tehodla Bojomira, dokelž bórzy so přeswědčimy, kak horliwy bu wón wuznawař křescíjanskeje wěry, hdyž bě ju derje póznał.

Ale wróćmy so do tamneho doła. Bojomirowy skok sta so njezbožownje, dokelž tón kamjeń pod jeho nohomaj poča so pomałku hibać, a Bojomir bě w strašnosći, zo so wali do hlubiny, z čimž by na kóždy pad žiwjenje zhubił. Wón drje přimnu so woprawdže blizkeje skały, ale jenož na krótki čas so wukhowa wot hrožaceho njezboža, dokelž skała, kotrejež so dzeržeše, bě jara nahła a hladka. Wokomiki jenož někotre, a Bojomir by so walił do hlubiny, hdžež by jeho čělo so rozrazyło wo wótre skaline rózki.

— „Tak khłosta Bóh swojich nje-přećelow“, — zawoła měšnik, na kotrehož wobliču bě widzeć bolosé a hněw. Wón ležeše při tym kamjenju a trjebaše jenož storčić, a tamny kamjeń by z Bojomiom panuł do hlubiny. A hižo pozběhnu měšnik nozy, zo by wotstorčil kamjeń, ale jenož na krótko wobknježeše jeho hněw, dokelž jemu stoješe před wočomaj wobraz bójskeho Zbóžnika, kotryž na křižu přibity a žalostnje krjudowany hišće so modleše za nje-přećelow, prajicy, zo woni njewjedza, što činja. Tak tež bě tutón křescíjanski měšnik napjelnjeny z teju bójskeju myslu Zbóžnika, zo ma lubować nje-přećelow a jim dobre činić, a nje-

žadaše hižo wjacy zahubjenja, ale wumoženja Bojomira. Tehodla zebra zbywace mocy, a wotwjazawši pas, kotryž wopasowaše jeho bjedra, čisnu jedyn kónc njepřećelej a druhu přimnu sam mócnje, zaprěwši so wo jědlowy štom. Bojomir njedowěrješe so hišće měšnikej, a runjež so přimnu z jeneju ruku pasa, dźeržeše pak so hišće z druheju skały

— „Spěš so!“ — zawoła měšnik — „a wumóž so, dokelž moje mocy slabnu!“

Bojomir doby poslednje mocy a chcyše z přezważnym skokom bjez pomocy powjaza so wumóc, ale podarmo běše jeho napinanje. Dokelž njemóžeše druhého sebi wubrać, popadže za powjaz, a měšnikej so radzi, jeho wučahnuć z hlubiny. Ale napinanje mocow wza jemu sebjewědomosć, a dokelž běše ranjeny, padže tež kaž bjezmócnny na zemju.

Bojomir, z hlebiju w rucy, přibliži so ranjenemu měšnikej, kotryž bjez znamjeni žiwjenja, z krvju polaty, na zemi ležeše. Bojomir so hewak dołho njerozmysleše, što ma činić, tón króć pak tola njewědžeše, što ma započec. Žadajo derjeměće a swobodu swojeho luda, hidžeše křescijanow z cyłeju mocu, hdyž měješe jich wutupjenje za zbože swojich rodakow. A wjećiwi bohoho žadachu zahubjenje křescijanow, a wosebje měšnikow. Ale tón měšnik, kotryž blědy a njemócnny wotpočowaše ze zamknjenymaj wočomaj na zemi, bě Bojomirej žiwjenje zdźeržał, hač runjež bě wón jeho zranił z kłokom. Tuto zadźerženje měšnika zbudži w Bojomirje najnadobniše začuća.

— „Ně“, — pomysli — „to njeje móžno, zo by tutón čłowjek był křescijan, snano je so někajka zmylka stała, dokelž křescijan toho njeby činił.“ — Bojomir wotpja zwjeršnu drastu měšnika, a wuhlada tam čornny křiž, kotryž

měšnikowa ruka, z krvju womazana, kruće dźeržeše. Bojomir zatřepota a zakřiknu strašnje, dokelž so přeswědči, zo bě tutón čłowjek woprawdže křescijan. A we tom zašumichu štomy, kaž na rozkaz wot bohow, zo njeby so dlěje strachował, dopjelnić krwawy skutk. A hižo pozběhnu hlebiju a tola njeměješe dosć mocy, zo by překlól wutrobno měšnika. Zasta, jako woněmjeny, a jeho płuca so mócnje hibachu. Skónčnje šlipnu hlebiju na bok, a pozběhnuwši rucy k njebjesam, zawoła:

— „Swjeći bohoyo, mějće smilnosć nade mnu! Powjedźće mi, što mam činić!“ — Jeho wutroba biješe mócnje, a wšelake mysle křižowachu so w jeho hłowje. Skónčnje so rozsudzi, na pokoj wostajíc měšnika, hdyž sudžeše, zo tež tak, dostawši smjertnu ranu, bórzy wumrje.

Tajku mysl zapřijawši, poda so ze spěšneju kročelu domoj. Ale džiwny njepokoj wobknježeše jeho wutrobu. Porokowaše sebi, čomu njeje měšnikej žiwjenje wzał, zo by přiokrócił jeho bolosć, abo čomu jemu njeje pomocy dał. Tuž wróci so z nowa na to městno, hdžež wotpočowaše ranjeny měšnik. Bližujcy so wusłyša slědujce słowa:

— „Zbóžniko! wodaj jemu, jakož sy wodał swojim křižowarjam, wón njewjedžeše, što čini.“

— „Při bohach!“ — zawoła Bojomir — „křescijano, twoje skutki činja, zo njewěm, što mam sudzić wo našej wěrje, a lědma hišće wěm, što je dobre a što zle.“

— „Jenož tón, kotryž slěduje za našim Zbóžnikom, wě, što je dobre abo što je zle“ — praji z ćicha měšnik.

— „O, waš Zbóžnik“, rjeknu Bojomir, — „kotryž je wam kazał, nas wutupić, abo do njewólnikow přeměnić, tón zawěsće njeje wodał mordarjam.“

— „To je činił“ — wotmołwi měšnik — „dokolž nihdy njeje kazał wučomnikam, zo bychu pohanow zabiwali. Dźiće a wučće, to běchu słowa bójskeho Zbóžnika. O wulki Božo, čohodla twoje słowa njejsu dopjelnjene a rozumjene. Skhowaj mječ w nóžnach, rjeknu ty, Zbóžniko, hdyž jedyn z twojich wučomnikow chcyše tebje wobarać.“

— „A njeje snadź na wašich wójnskich khorhowjach znamjo křiža?“ — woprašo so Bojomir.

— „Ach, Bohu žel, tak je, ale wěř mi, to njeje kazał naš Zbóžnik.“

Bojomir poklaknu so a wučahnu měšnikej kłok z rany, a potom zawoła z radostnym hłosom:

— „Ty njewumrješ, křescijano, dla tuteje rany.“

— „Njeh so stanje Boža wola“ — rjeknu měšnik — „z radosću wumru, jeli tajka wola mojeho Zbóžnika. Jemu sym poddany z ćělom a z dušu na wěčnje.“

Bojomir postanu, nazběra moch, lisće a lyko wot młodeho drjewa, a potom zawobali ranu měšnika, prajicy:

— „W blizkosći nadeńdže so hěta, kotruž sam natwarich a hdžež někotru noc přebywach, hdyž mje ćěmnoś na hońtwje překhwata. Nichtón njewě wo tutej hěće, kotraž stoji w husćinje: teho dla budžeš tam tak dołho bjez stracha, doniž twoja rana njezažije, a potom dam tebi svojeho konika, zo móhl so ty wróćić do wótcowskeje zemje.

To rjeknuwši, padnu na swoje kolena a zawoła:

— „Bohojo mojeho luđa, wodajće mi, jeli sym zhrěšil.“

Bojomir so strachowaše hněwa bohow; jako so my bojimy dla hrěchow khłostanja Božeho, tak tež pohanjo mějachu strach před svojimi bohami. Potom dowjedže

měšnika do blizkeje hěty, hdžež jemu přihotowa přiódne póslanje z lisća a z mocha.

II.

Nan a syn.

Nichtó sebi njemysleše, zo bě Bojomir w lésnej hěće wukhował křescíjanskeho měšnika, z kotrymž wšědnje někotre hodžiny přečini z rozmołwjenjom wo křescíjanskej wěrje.

Hdyž hižo běše Bojomir póznał hłowne zasady křescíjanstwa, chcyše tež swojeho nana Drohosława wobroćić. Tuž prošeše jeho jónu, zo by z nim šoł do lěsa, hdžež chcyše z nim wo wažnych wěcach porěčeć. Njedaloko za hrodom nadeńdžechu so kamjenje k sedženju, na kotrež so posynuštaj.

— „Mój syno!“ — rjeknu nan, muž sylneho žiwota ze šěrej brodu, — „póznawam hižo wot někotreho časa, zo něšto tajiš we wutrobje. Ty sy zhubił prjedawšu wjesołosć, khodžiš w myslach ponurjeny, a husto twojej licy zasapatej z tajkim wohnjom, jako by pohladał w swjatym haju na mócnych bohow. Ale, jako słyšu, wjele so njestaraš wo bohow, hdyž wot noweho měsaca sem jim hišće njeskladowaše wopory.“

— „O nano“ — wotmołwi na to syn — „poslušaj jenož, što je so mi přiódžilo w poslednim času. Njedawno wróćejo so z hońtwy, ranich z kłokom z próka wěsteho čłowjeka. Hlubina wotdžěleše mje wot njeho, kotruž přeskočich, ale w tej khwili poča so kamjeń, na kotrymž stejach, hibać, a tehdy widžach wěstu smjerc před swojimaj wočomaj. Tu přibliži so zdychujcy tamny ranjeny a podawši mi powjaz zdžerža mi žiwjenje.“

— „O njesmjertni bohojo!“ — zawoła nan — „běše to nadobny njepřećel. Je wón hišće žiwy?“

— „Prjedy powěm tebi, nano, něšto druhe“ — wotmołwi syn. — „Ale što to?“ — doda nahle blědy a njespokojny — „kajke hrozne začuće mje přeběhuje, jako by w tutej hodźinje mojemu žiwjenju strach hrozył. O hdy by tuta hodźina jenož skerje lěpje so minula.“

— „Što ma to być?“ — praji zadźiwany Drohosław — „je Čornybóh na tebje póslał wjećiwych duchow, zo bychu tebje krjudowali? Je-li tak, to khwataj do swjateho haja, a z woporom spokoj hněw mócneho boha. Abo hdy měl někajki njepřećel slědźić za twojim žiwjenjom“ — doda, wučahujo krótki, wótry mječ, a pohladujo wótrje koło wokoło — „to budu ja tebje w tutej hodźinje wobarać. Tola powjez mi prjedy, što wobćeža twoju wutrobu, a Bělybóh njech do twojeje wutroby linje slódki pokoj.“

— „Jeli tak“ — poča Bojomir — „jeli ty, nano, chceš być mój škitowař, to moja wutroba z nowa so z khrobłosću napjelnja. A nětkole sluchaj, što ći powěm. Před dawnymi časami bě žiwy dobry, bohobojazny čłowjek, kajkehož hišće na swěće njeběše.“ A tu poča Bojomir rozwiwać wobraz žiwjenja, skutkowanja a ćěrpjenja Khrystusa, njewuprajcy jeho mjeno.

Drohosław poslučaše kedźbliwje, a přecy wjetši zaćišć činješe na njeho Bojomirowe powjedanje. Słyšo wo ćežkich ćěrpjenjach, wo krwawnym poče Khrystusa w zahrodže, bě Drohosław tak hnuty, zo sylzy jemu do wočow stupachu. Při wopisanju Judašoweje přerady zakřipi ze zubami, a hdyž Bojomir dale powjedaše wo Pětrje, kotryž je z wótrym mječom bił na Malchusa, wjerch počny radosće zawoła:

— „O hdy bych byl z tobu, zmužity Pětrje, zo bychmoj teho dobreho čłowjeka wobarałoj.“

Bojomir poča dale powjedać:

— „Potajkim njechaše tón prawy muž, zo by so jeho njepřećelam zle činiło. Tuž zahoji potom zranjenemu služomnikej wucho a k Pětrej rjeknu te wulke słowa pokoja: Skhowaj mječ w nóżnach!“

Drohosław złoži rucy, jako k modlitwje, a Bojomir z wohnitymi słowami a z přihódnym hibanjom čěla powjedaše dale wo ćěrpjenjach našeho Zbóžnika. Hdyž přińdže k powjedanju wo Pilaće, kotryž prikaza, Khrystusej ćernjowu krónu na hłowu stajić a jeho ludej pokazać, prajo: Hladajće, kajki to čłowjek! dha nan hnuty zawoła:

— „O bohoyo! to bě čłowjek, kajkehož je ćežko nadeńć na tutej zemi.“

Młody wjerch powjedaše dale wo ćěrpjenjach Zbóžnika, wo křižowanju, wo starosci wo maćeř, wo modlitwje za nje- přećelow, a naposledku skónči powjedanje z tymi słowami:

— „O nano! skónčnje pokhili tutón swjaty, prawy čłowjek hłowu a bórzy spuści ducha. Tuž přeměni so džen do nocy, a zemja zarža při wohladanju wot ludži dopjelnjeneho mordařstwa a morwi stawachu z rowow.“

Drohosław, hnuty do najwyššeje měry, zawoła:

— „Bojomiro! rjekń, je to són abo wěrnosć? Tajke njesłyšane wěcy su so stałe a ja dotal wo nich ani njezhonich?“

— „Nano!“ — rjeknu syn — „ja lubuju z cyłeje wutroby teho praweho, dobreho čłowjeka; a ty hněwaš so z tuteje přičiny na mnje?“

Nan wotmołwi:

— „Kak bych móhl to činić, hdyž tež ja lubuju toho swjateho muža? Ale čoho dla njezewiš mi jeho mjeno, jako tež toho člowjeka, kotryž je tebi žiwjenje zdžerzał?“

„To zhoniš, nano. Tón člowjek, kotryž přez mój kłok zranjeny padnu na zemju, a na to mi zakhowa žiwjenje, je křescíjanski měšnik.“

Drohosław, jako z błyskom poraženy, stupi někotre kročele na zad, wusłyšawši tute słowa.

A Bojomir powjedaše dale:

— „Haj, nano, a tež ja sym křescíjan a wočakuju ze žedženjom tu khwilu, hdyž woda swjateje křćenicy mje sčini sobustawa Khrystusoweje cyrkwe.“

Drohosław zakřiknu ze stróženjom a zarža na cyłym čele a jeho woči so swěćeštej jako błyskaj.

— „Ty křescíjan“ — zawoła — „přeradniko! teho dla smjerc tebi!“

A z jeneju ruku přimnu syna za suknu a z druheju doby mječ, zo by jeho zakłól.

— „Nano!“ — rjeknu Bojomir — „ty sy mi slubił, zo chceš być mój škitowař w strašnej hodžinje.“

— „Mojemu synej sym slubił, tola ty njejsy mój syn. Ně, to je čista njemóžnosć, zo by ty mój syn był, khiba zo je zły duch na so wzał postawu mojeho syna, zo by mje zawjedł. Ha! zły ducho, budu z tobu wojować. Wzmi mječ a hotuj so do bitwy, a wy bohoyo mojeje wótcneje zemje budźće mi k pomocy.“

— „Njejsym zły duch“ — wotmołwi Bojomir — „ale twój syn, kotryž je tebje stajnje wutrobnje lubował a wo-sebje wot toho časa, hdyž je spóznał Jezusa Khrystusa, Zbóžnika swěta, přetož tak so mjenuje tón, kotryž je wu-

mrjel na křižu, a wo kotrymž sy sam prajił, nano, zo jeho lubuješ. O nano! kajki njeprawy wobraz wo Jezusu Khry-stusu dawaju nam naši měšnicy.“

Drohosław pušći mječ k zemi a połny džiwanja pohlada na syna, kotryž takle dale rěčeše:

— „Zda so mi, kaž by mi šupizna z wočow spadła wot teho časa, zo spóznach Zbóžnika swěta, a tež ty, drohi nano, to same wuznaješ, hdyž spóznaješ křescijanskeho měšnika a zhoniš, w kajkej ćemnosći khowaju nas naši měšnicy. Pój wšak, nano, ze mnu do hěty, hdžež přebywa tamny měšnik, zo by jeho zeznał.“

Ničo njewotmołwjejo poda so Drohosław za synom do hěty, hdžež so khowaše Wójćech, křescijanski měšnik, znamš wulkeho, swjateho biskopa, kotryž je wobrocił Čechow a Polakow, hač je skónčnje docpił martrańsku smjerć w Prusach.*

Wójćech zhoniwši, što je so stało, padnu na kolena a podžakowa so Bohu za rozswětlenje wutroby Drohosława, a na to z rěčniwymi słowami wujasni nanej a synej zasady wučby Khrystusoweje. Słowa jeho padnuchu na plódnju zemju a wudachu stokróćne plody.

Njemało zwjeseli so Drohosław, zhoniwši, zo měšnik Wójćech njeběše Němc, ale Słowjan, kotryž žadaše svojich

* Wójćech, němscy Adalbert, čěski zemjan a arcybiskop Pražski přećahowaše słowjanske krajiny mjez Łobjom a Wisłu, předowajo tamnišim pohanam křescijanstwo. W léće 997 přińdže k pohanskim Prusam, kotřiž pola wuliwa Wisły bydlachu. Jako běše so na polo sydnuł, kotrež měješe lud za swjate, přińna so syła luda na njeho a pohanski měšnik překló jeho z hlebiju. Pólski wójwoda Bólesław wukupi Wójćechowe ćěło za wjele złota a pokhowa jeho ćěło w Hněznje.
— Přisp. přel.

bratrow wobroćić. Wójcech slubi tež, zo z přijecom křescijan-
stwa Łužičenjo swobodu njezhubja, ale zo ju z tym bóle
wobtwjerdža. Zhubjenja swobody bojachu so słowjanske
ludy, z Němcami mjezowace, teho dla so tež zapjerachu
prijecu křescijanstwa, dokelž Němcy, zawjedźujcy křescijan-
stwo přeměnichu často Słowjanow do njewólnikow.

A tak poča pomałku so rozšěrjeć wučba Khrystusowa
w słowjanskim narodze Serbow-Łužičanow, a to nic z mječom,
ale z lubosću, tak jako su Zbóžnik a přeni japoštoli wučili.

III.

Něšto wo wěrje starodawnych Słowjanow.

Serbjo - Łužičenjo, kotřiž słušeja do Słowjanow, če-
sáčachu, prjedy hač Khrystusowu wučbu přijachu, bohow,
ke kotrymž so tež druzy Słowjenjo modlachu. Runjež běchu
naši starodawni słowjanscy prjedomnicy pohanjo, běše tola
jich wěra dospołniša hač pola druhich pohanskich narodow.
Słowjenjo wěrjachu do njesmjertnosće duše a do jeneho
Boha, kotryž knježo w njebju so njestara wo zeńske na-
ležnosće. Teho dla wěrjachu tež do mnohich bohow, kotrychž
zajimuju čłowske naležnosće.

Běchu pak wšelacy bohojo. Jeni z nich běchu dobri
abo běli bohojo, a druzy zli abo čorni. Na čole bělych
bohow stoješe Bělybóh abo Bělbog, a na čole čornych
Čornybóh abo Čornobog. Tutaj dwaj bohaj wosebiće pola
Serbow-Łužičanow česć dostawaštaj. Do bělych abo dobrych
bohow słušeše Swjadowid, kotrehož postawa měješe štyri
hłowy, zo by móhl hladać do wšěch štyri stronow swěta.
Běše tež bóh, kotryž so mjenowaše Triglav, t. j. Třihłow,
dokelž měješe tři hłowy. Běše to wěste podobnistwo abo

wjelebóle předčuće swjateje Trojicy. „Prowy“ běše bóh blyskow a sprawnosće, Radegast (Radyhósć) bóh hospodliwosće. Słowjenjo běchu tak jara hospodliwi, zo mějachu wosebiteho boha, kotryž měješe hosći zakitać. Wěrjachu, zo hósć přiwjedže njebjeske žohnowanje. Běchu tež bohowni, kaž n. př. Džěwana, kotrejž běše wěsta rostlina poswjećena, kotraž pólski „džěwana“, serbski pak „khamp“ rěka. „Morjanu“ česćachu za bohowni smjerće. Běše nimo toho wjele bóžkow nižšeho rjadu, n. př. njedaloko Hnězna* česćeše so někajki bóžk Čmuk, a do džensnišeho dnja hišće praji so na zaplakane, pokhmurjene džěco: hlada kaž Čmuk. Bohojo mějachu swoje swjatnicy, abo tež buchu jich postawy pod štomami postajane. Tajke swjatnicy běchu w Hněznje, Krušwicy, Braniborje, Retrje, Arkonje atd.**

Tym boham składowachu so wopory ze zwěrjatow a rostlinow, ale nihdy njezabiwachu Słowjenjo za wopory

* Je to bóžk, kotryž so tež w našich stronach česćeše, tola najskeršo pod druhim mjenom; přetož pola nas praji so tež hišće džensniši dzeń: Hladaš kaž Zmór; w někotrych stronach, na přikład w Delnjeje Hórcy skaženje: Hladaš kaž Změrc.

** Krušwica je město w nětčišej Póznańskej; w Retrje, w kraju Lutycow, w nětčišej Meklenburgskej, jasnješe so sławna swjatnica hišće w 11. lětstotku; w Arkonje na kupje Rujanje abo Ranje, němscy Rügen, hladaše swjatnica do baltiskeho morja. Zo su tež Słowjenjo Hornjeje Łužicy tutych bohowni česćili, wo tym smy přeswědčeni. Swjatnicy běchu bjez dwěla na horomaj Čornym Bozy a Bělym Bozy a na nahlej skale nad Sprjewju pola Wownjowa. Kajka swjatnica abo kajka postawa božišća je tu stała, njewěmy; ale zo je tu stała a to na lěwym brjozy Sprjewje, je drje bjez dwěla. Njebohi rěčnik Šćěpan w Budyšinje wobkrući mi něhdy, zo je na prawym brjozy Sprjewje, jako so tam pjenki kopachu, powostanki starych terassow widzał, na kotrychž by lud w zastarsku stać móhl. Přel.

boham ludži. Tele strašne wašnje knježeše pola němskich ludow. Słowjenjo swjećachu tež boham k česći wšelake swjate dny, na kotrychž so wokoło swjatnicy zhromadźowachu, a boham wopory składowawši čas na zhromadnych hosćinach přebywachu.

Srědnicy mjez čłowjekami a bohami běchu měšnicy, kotřiž wosebiće woprowanja wobstarowachu. Woni zaběrowachu so tež z wěšćenjom, t. j. z připowjedanjem přichodnosće.

Starodawni Słowjenjo běchu jara pobožni; teho dla běše tež w jich kraju jara wjele swjatnicow a swjatych hajow, poswjećenych boham. Jako rozymjachu, tak tež česćachu najwyšše Byće; a hdyž jim zeskhadza swětlo praweje wěry, wopušćichu na měsće bohow a přijachu radzi křescijanstwo. SS. Cyrill a Methodij, pobožnaj a wučenaj mužej, staj japoštołaj Słowjanow. Swoje zbóžne džěło započestaj na Morawje wokoło lěta 863. Wězo radzi přijachu Słowjenjo křescijanstwo, ale často tež do poslednjeje krepki krwě wojowachu za zdžerženje svojich bohow, widžicy, zo ma křescijanstwo pod tutym zamołwjenjom słužić k jich podčisnjenju. A tak činjachu často Němcy, kotřiž z dohom z křescijanstwom mjez słowjanskimi ludami njewólnistwo rozšěrjachu. Čěžko je žadać, zo pod tajkimi wobstejenjemi Słowjenjo móhli měc prawe předstajenje wo křescijanskej wěrje; woni myslachu často, zo je křescijanska wěra najhórša, dokelž jeje wuznawarjo jich tak dračuja. Z teje přičiny wobarachu tež Serbjo-Lužičenjo pře wšo swoju njewotwisnosć; ale hdyž běchu derje póznali wučbu Khrystusowu a so přeswědčili, zo křescijanstwo njeporuča přesćěhać, ale lubować svojich bližšich, tehdy přijimowachu radzi swjatu

křćenicu. Teho dla tež njetrjebamy so džiwać, zo tež w našej powjesći Serbjo tak dolho so zapěrachu, přijec křescíjansku wěru. A tež to dyrbimy naspomnić, zo słowjanske ludy, mjezowacy z Němcami, často njeběchu tak dobroćiwe, jako druge splahi. To scěhowaše z toho, zo tele ludy stajnje wojowace a kedźbowace na surowosće svojich njepracelow, pomalu tež někotre jich surowosće přijachu. Do tajkich zwučenjow, kotrež Serbjo přijachu wot svojich susodow, słušeše snadź n. př. dobrowólne samomordowanje šedziwych starcow; z najmjeńša pola druhich Słowjanow toho zwučenja njezetkamy. Po tutym krótkim wobjasnjenju přeńdžemy k dalšemu powědanju.

IV.

Smjerć lužiskeho wojownika.

Njedaloko hrodu nadeńdže so hórka, na kotrejž so wotbywachu zhromadźizny a porady abo wěca Serbow* a hdyž běše Drohosław sudnik. Kamjeńtne sydla pozběhowachu so w połkole, wobdate z nasypom,** za kotrymž móčne duby a jědle rosćechu. Wot tam běše krasny wuhlad na blizku wokolinu, wšelako porjeńšeny přez štomy. Džens wotbywa so tam wurjadne wěco. Wojownicy ze sydachu so na swoje města, a hnydom zaklinčachu spěwy a roh z mjedom podawaše so wokoło.

* Porady a zhromadźizny starodawnych Słowjanow rěkachu wěca. Na wěcu, n. př. w Krušwicy, bu sprawny rólnik a kołodziej za krala wuzwoleny. W starodawnej Pólskej běše tajke wašnje, zo móžeše tež bur za krala wuzwoleny być, hdyž jeno bě sprawny.

** Tajkich nasypow nadeńdžech mnohe w Serbach, n. př. pola Něcina, w Hodźiju a dr. Přeł.

W srjedziznje sedžeše starc, na kotrehož běchu wšitcy woči zložili. K jeho prawicy sedžeše Drohosław a k ľewicy Bojomir. To běše wuj Drohosława. Wón zawoła lužiskich wojownikow a powědaše jim wo lěpšich, starodawnych časach, hdyž Łužičenjo, mócny lud tworjacy, wotražowachu khroble němske nadpady, nic tak, jako džensa, hdyž su naše mocy rozdžělene, powědaše tamny šedziwy wojownik.

K prawicy na hórcey pozběhowaše so pohanska swjatnica, z kamjenjow a z drjewa natwarjena. Scěny běchu pokryte z řezbařskim džělom; běchu tam widžec džiwne postawy ludži a zwěrjatow. Na ponošku swjatnicy běchu přizabiwane rohi bawołow, jelenjow, boranow a druhich zwěrjatow, štož džiwny napohlad dawaše. Před swjatnicu na kamjenju pozběhowaše so podobizna Swjatowida ze štyrimi hłowami.

Tu pokaza so w durjach swjatnicy měšnik w bělej, dolhej drasće, a na měsće nasta při jeho wuhladanju w zhromadžiznje mužow ćišina kaž w rowje. Měšnik, z mječom w rucy, stupaše wažnje z hórki dele. Woči jeho swěćeštej so z wurjadnym błyskom, wobličo bě blěde. Po prawom bě w swjatnicy runje woprował, na čož krwawe blaki na jeho drasće pokazowachu.

Tón měšnik zasta před wujom Drohosława a praji:

— „Swjatowid sće tebi tónle mječ a přeprošuje će na bjesadu bohow. Tuž hotuj so, zo by so z khowanjom slónca ze zemju rozžohnował.“

Licy starca zablyšćištej so z radosću; zhladujo na njebjo njemóžeše wón z hnućom ani słowa prajić, jenož mječ přitłóci k wutrobnju. Po někotrym času řečeše tute słowa:

„Sym přeprošeny na hosćinu bohow, hdžež bohoyo njebjeski měd pija ze zlotych sudobjow. Pohladajće na

mječ, kotryž dzeržu we swojej rucy. Před někotrymi lětdžesatkami přihotowa němski nawjednik z tym mječom wulke křiwdy našemu ludu. Ale ja sym jeho přemóhl a tutón mječ dobył, a wot toho časa běše wón brón wječenja w mojej rucy, kotraž so často womača w krwi našich njepřećelow, kotřiž nam swobodu wudrěć žedzachu. A ja wojowach wjele lět; lětdžesatk za lětdžesatkom miny so mi při stajnych wójnach, hač tež skónčnje moje mocy słabnyć počachu. Tehdy dopomnich so husto na słowa našich měšnikow, zo budza jenož cí připušćeni do bjesady bohow w njebju, kotřiž padnu we woborje swojeho kraja na bitwišću. Teho dla tež walich so často kaž njemdry na njepřećelske wójska, pytajo smjerć. Na mojej prawej a lěwej stronje spadachu často, jako makonžčki, hlówy njepřećelow, ale žadyn mječ njerozšćěpi moju hlówu, žana hlebija njepřekló moje wutrobno, žadyn tež njetrjechi mje kłok. Nasta potom čas měra, a ja widzach, zo dzeń a bóle spaduja moje mocy, čujach swoju smjerć blizku. Tuž spomnich na starodawne zwučenje našich rjekowskich wótcow, kotřiž za hańbu mějachu we ložu wumrjeć. Njeběchu padnuli na bitwišću, to z najmjeńša bjerjechu smjerć přez ruku přiwuznych. Tuto zwučenje je hižo do zabyća přišlo, ale ja chcu jo wobnowić, dokelž žadam wumrjeć jako naši starodawni prjedownicy. Hdyž potajkim njemóžu wumrjeć na bitwišću, njech jedyn z was, kotryž je mojej wutrobje najlubši, překole moje wutrobno z tym mječom, zo by mój styskniwy duch zjednočil so čím spěšnišo z duchami mojich wótcow. O kajke wjesole rženje přeběhuje moje ćělo při dopomnjenju na zbožownosć, kajkaž mje čaka. Hižo z dawna pytaše měšnik znamjenja bohow, dokelž hakle na jich žadanje chcych wopušćić zemju.

Skónčnje přińdže požohnowana khwila, w kotrejž Swjatowid ze słowami měšnika mje woła na swjatu hosćinu. Podajće mi tón raz posledni rón mjedu, njech jón wuprózdnju, so modlo, a móc bohów njech je z wami!“

Ćišina nasta w zhromadźiznje, a rón mjedu džěše z nowa wo koło. Mnohe wutroby zaržachu, hač runjež tam ani jedyn muž njeběše, kotryž by smjerći do wočow njehladał był, a tola běchu wšitcy jara přewzaći přez wotmysl starca, kotryž chcyše z nowa zawjesć surowe, hižo dawno zanjehane wašnje.

A starc rěčeše dale:

— „Pohladajće na tamne slónco, jako wono krasne so khowa. Tak tež ja bych chcył wumrjeć. Přistup bliže ke mni, lubowany Bojomiro, a z tutym mječom překol moje wutrobno! Tutón mječ njech budže twój a moje žiwjenje njech budže přiklad za was wšitkich.“

A starc wotkry wutrobno, a po mašej khwilcy rěčeše tute słowa:

— „Moji wótcojo, sławni wojownicy, kotřiž na hosćinach z bohami čas přečiniće, bórzy stowařsu so z wami.“

Bojomir na te słowa zarža a praješe:

— „O ja njezbožowny! Čeho dla mam swojej rucy womazać z krwju njewinowateho starca?“

Tuž postanu ze sydla Drohosław, a wobroćo so k starcej, takle k njemu porěča:

— „Zmužity rjeko! wotstup wot tutoho krwawneho wotmyslenja a njewobnow tutu žalostne zwučenje, kotrež je hižo zapomnjene.“

Starc pohladnu jako přewzaty na rěčaceho a po khwili zawoła:

— „Bohojo! slyšu derje, abo je to jenož někajka zmylka? Lubowany Bojomiro! kotrehož na mojimaj rukomaj pěstojach a stajnje lubowach, ty by móhl mi zapowěsć poslednju službu, a ty Drohosławo, kak móžeš joho wot toho wotwjesc!“

— „Slyš, wujo!“ — rěčeše Drohosław. — „Prošu tebe wutrobnje, wotstup wot tutoho krwawneho wotmyslenja. Sym přeswědčeny wo twojej nadobnej přičinje, ale ty njewěš, kajke zrudne scěhwki móža z toho wuč. Běchu prjedy mužojo, kotřiž njedostachu smjerc na bitwišću a na podobne wašnje so minuchu, ale z časom je z toho wjeie zleho nastalo, dokelž husto njeradžene a njedžakowne džěci zabiwachu starych staršich, dokelž chcychu jich wotbyć. Hdy by so z nowa to strašne zwučenje rozšěriło, by snadź so často podobnje činiło. Teho dla njezawjedujmy tuto krwawne zwučenje; njech daloko wot nas wostanje podobna mysl, zo bychmy zabiwali wosoby, kotrež su našej wutrobje drohe. A při tym tež njeslušaj so na to zapomnić, zo tole zwučenje njeknježeše pola našich starodawnych prjedomnikow, ale zo je hakle pozdžišo wot cuzych narodow tuta surowosć k nam přešla. Tuž wšak, zmužity mužo, wotstup wot teje mysle, wróc so na mój hród a być žiwy dołho, spokojnje a zbožownje.“

Tu zawoła starc z wulkim hłosom, kotryž so rozlěhaše koło wokoło:

— „Wój slabuškaj, kotrajž nimataj khroblosć, zo byštaj mi smjerc dałoj, běda wamaj, běda! O bohojo! što sym dočakał, hladać na tajki spadnjeny narod. Čerwjene slónco so khowa a ja njemóžu wopuścić zemju, zo bych so zjednočil z bohami a prjedawšimi towaršemi, ale dyrbbju žiwy wostać, a skónčnje jako žónska wumrjeć we ložu njemócnny. O wobronjeni

mužojo, hač njeje nchtó mjez wami, kotryž by so smilił nad bėdnym starcom a smjerc jemu zawdał?!“

Hłuboke mjelčenje knježeše w zhromadźiznje! wojownicy zhladowachu na Bojomira a Drohosława a njezwažichu sebi, so ze svojich městow hnuć. W tym wotewrichu so durje swjatnicy, a we nich pokaza so měšnik, wulcy rozhněwany. Wón přistupi bliže k starcej, kotryž wumrjeć žadaše a praji:

— „Swjatowid woła tebe na wěčnu hosćinu a hdyž nchtó njezwaži sebi, tebi smjerc zawdać, to ja, služownik bohow, wopokazam tebi tu poslednju službu.“

Po tych słowach wza mječ a překló wutrobno starca. Poslednje pruhi slónca wobswěćichu čělo mrějaceho, kotryž zdychnu słowa džakownosće, a wumrje w rukomaj měšnika.

Tu widźimy njekničomnosć pohanskich měšnikow. Křesćijanski měšnik, Wójcech, dostawši ranu wot Bojomira, zdžerža jemu žiwjenje, dopominajo so na Zbóžnika swěta, a pohanski měšnik zabiwa čłowjeka, najprjedy jeho zjebawši z njeprawymi wučbami, haž runjež jemu tón žaneje křiwdy njebě sćinił. Hlej, w tym so najlěpje pokazuje wyššosć křesćijanskeje nabožiny. Wona sama čini nas zbožownych w žiwjenju a tež po smjerci. Teho dla tež dopjelnejmy wěsće přikaznje našeje swjateje wěry, a budźmy křesćijenjo nic jenož po mjenje, ale tež po skutkach.

V.

Łužičenjo (Serbjo) přijimaju křesćijanstwo.

Přeco bóle poča so rozšěrjeć křesćijanstwo we łužiskim kraju a pohanstwo počinaše spadować. Jenož bojosć wotdžeržowaše hišće Łužičanow wot přijěća křesćijanstwa, zo njebychu přez to zhubili swobodu a njepřišli pod němske

knježstwo. Přetož teutonske abo němske ludy, zawjedźujcy w słowjanskich krajach křescijanstwo, přinjesechu najhusćišo njewólnosć. A teho dla zapěraču so tež někotre słowjanske splahi tak zasakle, přijec křescijanstwo. Hdžež pak z přijecom Khrystusoweje wučby Słowjanam zhubjenje swobody njehrožeše, tam najzwólnišo přijimachu křescijanstwo bjez rozleća krwě. Teho dla tež Łužičenjo, spóznajo dobrotu křescijanskeje nabožiny, počachu k njej přikhilec swoje mysle a požadachu swjatu křcenicu. Jenož hišće w nětčišej Brandenburgskej (hdžež leži Berlin) někotre serbske splahi so přiboham klonjachu. Přetož dyrbi so wědžec, zo sydlachu w tych časach w Bramborskej jenož Słowjenjo.

Tak šerješe so tehdy pomału křescijanstwo, a wjele nepobrachowaše, zo by pohanstwo zahinulo. Ze strachom přeswědčichu so wo tym pohanscy měšnicy, widžicy, kak Łužičenjo stajnje mjenje woporow skladuja a so mało staraju wo česćowanje bohow. Teho dla nałożowachu wšitke mocy, zo bychu spadowace pohanstwo pozběhnuli.

Jene z najznaćišich słowjanskich městow běše Retra, hdžež so pozběhowaše hłowna pohanska swjatnica a hdžež sydleše najstarši měšnik, kotryž měješe knježstwo nade wšitkimi měšnikami we Nawječornych Słowjanach. Tón zawoła wšitkich pohanskich měšnikow na poradu, zo bychu wumyslili srědki k potwjerdženju pohanstwa, a k zaničenju křescijanskeje nabožiny. Tam bu postajene, ponowić starodawne krwawne zwučjenja, dokelž myslachu, zo so na tajke wašnje hišće móhlo spadowace pohanstwo zdžeržec. Na namołwjenje měšnikow tež wuj Drohosława žadaše, ponowić starodawne krwawne wašnje, zo by so dał zakłóc přez ruku přibuzneho.

Čělo starca, zakłóteho přez ruku měšnika, wotpočowaše na hrodže Drohosława. Bližeše so dzeń pohrjeba. W zastarsku knježeše pola někotrych pohanskich ludow wašnje, zo buchu, hdyž bě někajki znamjenity wojownik wumrěł, tehdy tež jeho služownicy zakłóci, jako tež konje, psy, sokoły, a potom buchu palene čěla morjenych ludži a čěla skóncowanych zwěrjatow na šćěpowcu. Popjeł bu hromadženy do hlinjanych sudobjow a zakopany do zemje. Tež tuto wašnje chcyše měšnik zaso zawjesć, zo by zakłól služownikow zemrěteho a z dobom z jeho čělom spalił. Lud so na to wulcy rozhněwa, ale hdyž widžeše, zo Drohosław tomu njezadzěwa, zadžerža so tež spokojny.

Skónčnje přibliži so dzeń pohrjeba. Z boka swjatnicy běše pohanske pohrjebnišćo, na kotrymž khowachu so powostanki spalenyh čělow nahladnych wosobow. Tam kazaše měšnik natwarić wulki šćěpowc, a z dobom wuryć něšto rowow. Zhromadži so wulka syła ludži, a hdyž bě přišla postajena hodžina, wuńdže z hrodu swjedžeński čah. Wojownicy njesychu čělo zemrěteho, a hnydom za nim džěchu služownicy z nazad zwjazanymaj rukomaj, kotřiž, widžicy, zo jich čaka žalostna smjerc, napjelnjachu powětro ze žaloscěnjom. Přiwjedžechu tež konja zemrěteho wojownika, kotryž měješe so tež spalić. Na khribjeće konja wisaše škit, hlebija, mječ, pałka (kij-bič) a sekera. Tež njeseše hlinjanu popjelnicu, w kotrejž mějachu so khować kosće a popjeł zemrěteho. W tutej popjelnicy běše zloty pjeršćen. Na woběmaj bokomaj njezbožownych woporow, postajenyh za spalenje, džěchu plakace žónske, kotrež plakachu a žaloscáchu nad smjercu wojownika, a sylzy hromadžachu do małych hlinjanych sudobjow, kotrež so hišće džensniši dzeń w starych

słowjanskich rowach namakaju, kotrež so we Wulkopólskej žale mjenuja.*

Přewodźerstwo steješe hižo na pohrjebnišću, hdžež měješe so čělo zemřěteho spalić. Njezbožowni služownicy žaloscachu žalostnje, widźicy, zo za khwilu jich surowa smjerc čaka. Hižo mějachu so započec znate wobrjady, jako runje nahle z blizkeho lěsa wustupi křescijanski měšnik z křižom w rucy. To běše nam hižo znaty měšnik Wójcech. Wšitcy pohladachu zadziwani k njemu, ale najbóle zwjeselichu so wbozy služownicy, wotčakujcy wot njeho wumóženje. Drohoslaw a Bojomir přistupištaj bliže k Wójcechej, zo byštaj jeho w padže potrjeby škitowałoj a wobarałoj. Tež khwataše za nimaj pohanski měšnik, kotryž woporny nóż w rucy dđeržo takle rěčeše:

— „Zabiće toho njewěrjaceho psa!“

Wójcech stupi někotre kročele do přědka a rjeknu:

— „Mužojo, poslušajće mje w mjenje jeničkeho praweho Boha, kotryž je stworił njebjo a zemju.“

Pohanski měšnik njedaše jemu dokónčić, ale wali so z nožom w rucy na Wójcecha a chcyše jeho zaklóc; ale Bojomir wurazy jemu nóż. Měšnik steješe khwilu, jako by byl z błyskom zraženy, přetož wón to njewotčakowaše, a potom pozběhnu swojej rucy k njebju a zawoła:

— „Přerada! přerada! Njesmjertni bohajo, pósćelće smjerc na tutych njekhmanikow; ty Prowy, sprawny sudniko w hnadže bohow, rozmječ na proch tutych bjezbóžnikow!“

* Tajke hlinjane sudobja namakaju so často we Lužicy na słowjanskich pohrjebnišćach; n. př. je jara rjane, tola nimale cyle přepytane pohrjebnišćo na Lorencec horje pola Zubrnički, před „Tašbarkom“ pódla Budyskeho třělnišća atd. Přel.

Na to řečeše Drohosław:

— „Posłuchajće mje, mužojo! Starach so stajnje, być sprawny knježeř, a zawěsće njeje mjez wami nichtó, kotryž by mje hidził we swojej wutrobje. Mysliće wy, zo by tón, kotryž je so cyle žiwjenje prócował, sprawny być, měl so do tajkeho skutka podać, kotryž je zły a zlóstniski? Wy wěsće, zo stajnje hidzách křescijanstwo a jeho wuznawarjow, štož sym často dopokazał ze skutkom a słowom. Tola nětko stej so wotewrilej mojej woči a přeswědčil sym so, zo je wěra do našich morwych bohow wopačna, přetož jenož jedyn je Bóh, Knjez njebja a zemje. Hladajće, tak jako nětkole toho bjezrozumneho přiboha wo zemju wrjesnu, tak tež ja sym njeprawu wěru wotćisnuł wot sebje.“

To prajicy, dyri sylnje do postawy božišća, kotraž so na měsće powróci a z wulkim wrjeskotom na drobne kuski roztrěska. Žalostna wolańca nasta mjez ludom. Wjele jich padny na kolena a bojachu so, zo jich njeby rozhněwany božk porazył. Póhanski měšnik pak padny jako morwy na rozpadane kruchi božišća.

— „Tak padaju přibozy před Tobu, wulki, všehomócný Božo, stworićelo swěta“, — rjekny Wójćech, a potom poča z řečniwymi słowami k ludu řečeć, rozpowědajo, zo je jenož křescijanstwo prawa, k zbóžnosći wjedzaca wěra. Na jeho wobliču sydleše něšto, jakož wyšša móc, woči blyščeštej z nadzemskim wohnjom, a jeho słowa džěchu připosłuchacym do wutrowow, dokelž z nimi hłubinu jich wutrowow pohnu. A hdyž rjekny, zo je Zbóžnik swěta za wšitkich surowu smjeré na křižu njesł, a zo so nima nichtó z ludži Bohu, a tež nic nježiwemu božku woprować, padnychu služownicy, kotřiž mějachu so woprować, na zemju a ronjachu sylzy

radosće. K nim přistupi Bojomir a rozwjaza zwjazki, z kotrymiž běchu jich rucy zwjazane. Łužiscy wojownicy bližachu so bóle a bóle křescíjanskemu měšnikej; a cí, kotřiž běchu ze strachom před hněwom bohow na kolena padli, postawachu z nowa a z najwjětšej kedźbliwosću posluhachu na słowa wumóženja.

Hdyž bě Wójcech skónčil, džeše Drohosław takle:

— „Poslušaj, ludo! wuznawam zjawnje před tobu a před tym pobožnym měšnikom, zo wot toho časa z ćělom a z dušu chcu přisłušeć Jezusej Khrystusej, do njeho jenož wěrić a po jeho swjatyh přikaznjach žiwjenje złožiť. A tebe, dostojny měšniko, prošu, zo by mje wukřcił a přijal do křescíjanskeje cyrkwe.“

Potom rěčeše Bojomir:

— „Tež ja wopušću česćowanje bohow a žadam swjatu křćenicu.“

Jako to widžeše a słyšeše zhromadženy lud, a bě při tym wulcy přewzaty z Wójcechowym předowanjom, zawoła wótře:

— „Přiwzmi tež nas do teje swjateje zhromadžizny, měj smilnosć nad nami, pobožny měšniko!“

To běše wulkotna a swjedžeńska khwila, khwila dobyća křescíjanstwa nad pohanstwom. Wójcech wułoži hišće ludej, što swjata křćenica je, a potom poda so z cyłej zhromadžizny k blizkej rěcy, zo by tam wudželił swjaty sakrament křćenicy Drohosławej, Bojomirej a tym, kotřiž běchu dosahace spočatki w křescíjanskej wučbje zapřimnuli.

Jedyn ze služownikow, kotřiž mějachu so spalić, chcyše pohanskemu měšnikej žiwjenje wzac, a to teho dla, zo njeby so móhl k susodnym pohanskim splaham podać, zo by je

naščuwał na nowowobročenyh křescijanow. Wójcech wotdžerža jeho wot toho, prajicy:

— „Nječińmy jemu ničo zležo, přichodnosć je w Božej rucy; a je-li stworićel wšěch wěcow z nami, njestanje so nam ničo zležo.“

Potom wukřći Wójcech tych, kotřiž hižo běchu w křescijanskej wěrje někak rozwučeni, druhim pak činješe nadźiju, zo jim pozdžišo sakrament sw. křćenicy wudžěli.

Na tak cunje wašnje přijachu Łužičenjo křescijanstwo, hdyž přjedy so njedachu při telko rozlateje krwě pohnuć wotstupić wot česćowanja bohow. A to njeje dźiw; Łužičenjo běchu Słowjenjo, a tón lud njebě nihdy hluchi za prawdu, a hdžež bu jenož na puću pokoja přiwobročeny ke křescijanskej wěrje, tam njeje nihdy swoje ruki womazał ze zabiwanjom Božich služownikow. Dopokaz za to su tež Polacy, kotřiž tež bjez rozliwanja krwě w l. 965 přijachu křescijansku wěru za čas knježstwa Mieczysława I.

Mjez tym bě tež pohanski měšnik, kotryž bě jako pohlušeny na zemi ležał, postanył a hladaše z dźiwim pohladanjom wokoło. Nikoho njewuhlada wokoło sebje; jenož kruchi rozraženeho božišća walachu so při jeho nohomaj. W zrudženju, zo pohanstwo spada, poča sebi torhać włosy a brodu. Potom zběhny čělo starca a položil je na šćěpowc, kotryž zapali. Hdyž přinđže Wójcech z nowowobročenyh na to město, běše hižo mócne płomjo cyły šćěpowc wobjało a měšnik njebě nihdže w blizkosći wuhladać.

Wójcech rozwučowaše kóždy dzeń zhromadženy lud, rozswětlujo jón w křescijanskej wěrje, a hdyž běchu Łužičenjo hižo hłowne zasady křescijanskeje wěry póznali, wukřći jich wšitkich.

Potom bu cyrkej twarjena, w kotrejž počachu so wotbywać Bože služby. A tak poča so křescijanska wěra mjez tym ludom džen a bóle wobtwjerdžeć. Ale dyrbjachu so w krótkim wulke njeměry pokazać, kotrež tola njemóžachu křescijanstwo wukorjenic.

VI.

Bitwa.

Z wječorom tamneho dnja sedzachu hromadže Drohosław, Bojomir a Wójcech a rozrěčowachu so wo podawkach, kotrež běchu so stałe, a khwalachu z dobom Boha, zo bě jim dowolił, dokonjeć tak rjany skutk. Wuradžowachu tež wo tym, što ma so činić, zo by so křescijanstwo twjerdže zaščěpiło mjez Łužičanami. Woni wuprajachu za potrjebnu wěc, wjacy měšnikow k připowjedanju Božeho słowa powolać.

Potom rjekny Bojomir:

— „Hišće džensa w nocy pokhwatam na spěšnym koniku k nanej mojeje mandželskeje, k Jaslawej, zo by mje snadź pohanski měšnik njepřekhwatał.“

Na naprašowanje, čohodla chce to činić, wotmołwi takle:

— „Jasław je najmóćniši lužiski wjerch a teho dla sudžu, zo so měšnik k njemu poda, a kak so potom moja mandželska zastróži, hdyž wusłyši ze rta měšnika to, štož je so džensa stało, wosebje, hdyž tón měšnik wšo hinak powjeda. Ale ja so postaram, ju naklonić, zo so wostaji čescowanja bohow a přiwozmje křescijanstwo, a snadź so mi radzi, tež Jasława wobroćić. Přiwozmje-li wón křescijanstwo, by tež lud za příkladom wjercha šol.“

— „Jenož njewočakuj přewjele, mój syno“ — rjekny Drohosław — „Jasław je drje dobry čłowjek, ale nima

dosć samostatnosće a teho dla tež hižo wot dawneho časa wostawa pod wobknježenjom pohanskich měšnikow, kotřiž w jeho cyłym kraju wulku nahladnosć maju. Jeli so potajkim tam podaš, budžeš mnohim stracham wustajeny.“

Tež Wójcech wotradźowaše wot toho předewzaća. Bojomir rěčeše na to:

— „A ty, dostojny měšniko, ty so bojiš wo strachi, kiž ty do našeje krajiny přińdže, hdžež ja we swojim zaslepjenju tebje zranich? A njebych ja dyrbjal Zbóžnika dla na so wzac něšto prócy a stracha?“

Na to wotmołwi jemu Wójcech:

— „Poslušaj na słowa Swjateho Pisma, kotrež praji: „Budźće mudri, jako hady, a njewinowaći, jako holbje.“ Wuslyšawši rozsudženje wo Jasławje a tamnišich měšnikach, myslu, zo by njemudrje było, so k njemu podać. Najprjedy je trjeba, so wo to starać, zo by so započate džěło wobtwjerdžilo, a potom přeswědčimy so, kajku zamožnosć změja na Jasława naše skutki, a potom budže snadź móžno, po datych wobstejnosćach postupować. Tak bórzy hač so powěsć rozeńdže, zo je cyły splah, kotrehož knježeř je twój nadobny nan, so ke křescijanstwu wobroćil, tehdy snadź tón podawk njemało poskutkuje na Jasława a jeho lud.

Bojomir pytny, zo ma měšnik Wójcech přewjele nadźije, štož wón tež přida, a přistaji: „Ale tež to, štož prajach, móže so lohko stać, a hdy by so njestało, budže přeco dosć časa, so přihotować na hrožacy strach.“ Bojomir da so powučić a slubi, pola nana wostać.

Po někotrych dnjach přibuchu požadani křescijanscy měšnicy a nětko pokračowaše džěło wobroćenja ze spěšnej kročelu w krajinje Drohosława.

Tamny pohanski měšnik poda so woprawdže k Jasławej, a hnydom počachu tamni měšnicy lud ščuwać k wójnje přećiwo Drohosławej. Jasław bu namołwjeny, zo by stupił na čolo wójška, a tón dyrbješe so k tomu tež podwolić. Mječ wjećenja džěše wokoło, wote wsy ke wsy, hač so z nowa wróci k wjerchej Jasławej. Běše to znamjo, zo ma ryčerstwo stupić pod brón. W krótkim stejachu mnohe syły mužow pod brónju před Jasławowym hrodom. Tón z nimi přećiwo Drohosławej wućeže.

Drohosław wočakowaše wójnski ćah ze strony Jasława, ale njemysleše, zo to tak spěšnje nastupi, wosebje, dokelž jeju zjednočachu zwjazki krejneho přecelstwa, hdyž měješe Bojomir, jako smy w spočatku spomnili, za mandželsku Dobrosławu, džowku Jasława. Wulcy so tehdy Drohosław nastróži, hdyž so dohlada, zo je Jasław z mócnym wójškom do jeho kraja přicáhnyl a zo zapusćuje z mječom a wohnjom wšitko, štož jemu na puć přińdže. Drohosław zhromadži spěšnje swoje wójško a wučahny do pola přećiwo pječ raz sylnišemu njepřećelej. Móžemy sebi předstajić položenje Drohosława, Bojomira a jeju wójška. Woni bychu tak radzi cheyli wobroćić svojich bratrow, a tu dyrbjachu bratrowsku krej rozliwać. Synojo jeneje a teje sameje zemje, jeneho rodu a jazyka, hotowachu so k strašnej bitwje. Ale što měješe Drohosław činić? Wón tak horco přezjednosć žadaše, ale podarmo; wón dyrbješe so wobarać. Najprjedy pak tola pósła pósłow k Jasławej a přeprosy jeho na rozmólwu. Jasław cheyš po tym žadanju činić, ale pohanscy měšnicy jemu to njedowolichu a wosebje tón, kotryž běše z krajiny Drohosława přišol. Woni bojachu so, zo by so Jasław dał přeswědčić a zo by začisnyl bohow.

A hdyž so tak Drohosławowe prócowanje za wotwobroćenje bratrowskeje wójny k ničemu rozběža, měješe bitwa přichodnosć wusudzić.

Na wulkej runinje přińdže do bitwy, a wobej stronje wojowaštej z wulkej zasakłosću a khrobłosću. Pohanjo, wot svojich měšnikow k bitwje zahorjeni, bijachu so zmužiče za wobaranje česćowanja bohow, křesćijenjo pak žadachu, rozšěrjeć křesćijanstwo a napinachu poslednje mocy, zo bychu dobyli. Powětr zarža wot wrjeskanja bróni, wójnske khorhowje zmahowachu wysoko w powětrje a kóždu khwilu pomnoža so ličba zabitych. Jara horca bě bitwa, a nimo spodźiwneje khrobłosće na woběmaj stronmaj njechaše so dobyće na žanu stronu khilec. Slónco bližeše so ke khowanju a hišće traješe kruta bitwa. Ach! kelko je so tam bratrowskeje krwě přelalo, kelko nadobnych wojownikow je tam zažnu smjerc namakalo. Hišće raz přimaštej so wójscy, a dobyće zdaše so přikhilec na stronu křesćijanow, jako so Bojomir z najkhroblišimi wojakami zmužiče wali do přédka a přelama njepřecelske wójsko. Hižo bě blisko hłowneje khorhowje, hdžež bě Jasław, hdyž jeho kamjeńtna sekera runje do hlówy trjechi, tak zo so jemu we wočomaj začěmni; krej poča so leć z rany jako rěka, a bórzy padnu bjez mysłow na zemju. Z padom Bojomira khablaše móc křesćijanskeho wójska, pohanske wójsko džěše dobywajo do přédka, a nadobni towařsojo Bojomira padnychu abo ležachu z ranami pokryći na zemi. Hišće wobaraše so Drohosław khwilu, ale tež wón podleža bórzy přemocy, wobdaty ze wšěch stron z wójskom, wosebje, hdyž bu ćežko zranjeny do njewólnistwa wzaty. A tak padnuchu křesćijanscy wojowarjo pak na bitwišću pak tež so rozehnachu. Skónčnje skónči

so bitwa, slónco so wohniwje khowajo wobswěći hišće raz bitwišćo, na kotrymž běše so telko bratrowskeje krwě přelało, hdžež telko nadobnych mužow na wěčnje ducha pušći. Ach! tež ničeho strašnišeho nima so pod slóncom, hač njejednosć bratrow; mjez tym, zo bychu žiwi byli w lubosći na zemi, kotraž je jich plódziła, morduja so jedyn druhého. Běda tym, kotřiž su přičina bratrowskeje njejednoty, jako tamniši pohanscy měšnicy!

VII.

Na bitwišću.

Nóc knježeše nad zemju, a měsack swěćeše z blědymi pruhami, hdyž Bojomir wocući z womory. Wokoło palachu so wohnje, při kotrychž wotpočowachu Jasławowe wójška, spěwachu wójnske pěsnje a wuprózdnjachu poľne sudobja mjedu na česć bohow. Bojomir, slyšo znate pěsnje, docpi skónčnje přitomnosć a spózna cyłu žalostnosć swojeho položnja. Wšitke nadzije zaščěpjenja křescijanstwa mjez susodnymi Słowjanami běchu zničene, a tola wón tak horco žadaše, zo bychu jeho bratra póznali zasady praweje wěry.

— „O wěčny, jenički, prawy Božo“ — zawoła — „Kak spytuješ Twojich wuznawarjow Tola nic naša, ale Twoja wola njech so stanje, Twoje mjeno budž na wěčnje slawjene, we wobaranju Twojeho mjena, Božo najswjećiši, kak slódko je wumrjeć. O Ty Knježe, njewopušć Twoje džěći, Ty rozswětli wutroby našich bratrow, kotřiž su so w zaslepjenju na bratrow walili“

Na podobne wašnje modleše so Bojomir doľho, a ta modlitwa napjelnješe ze zbóžnym pokojom jeho bolacu wutrobu. Hdyž so pozdžišo dopomni na nana, měšnika Wój-

čecha a drohu mandželsku, to pokrjepi rěka sylzow jeho licy. Skónčnje postany, wohlada so a rozpomni, što by dyrbjał činić. Pomalu džěše dale, so zapjerajo na mječ, a wšudže widžeše jenož čěla zabitych towařšow. Wotmysli sebi, so zbližić tamnemu wohnju, zo by kedźbował na rozmołwjenja wojownikow. Ale we tym započa jeho rana wulcy boleć, tak zo Bojomir zdychowaše nad svojim zrudnym wusdom, zawidžejo towařšam, kotřiž spachu wěčne spanje. Wón posydže so na wulki kamjeń w blizkosći wohnja a poslučaše pilnje na rozmołwu wojownikow.

Woni rozmołwjachu so wo bitwje a njeběchu skupi w hanjenju křescijanskeje wěry. Skónčnje jedyn z wojownikow tute słowa rěčeše:

— „Nětkole sćinmy sebi křescijansku křćenicu!“

Wšitcy zjednoćichu so na to w směchu a wobročichu swoje woči k jenemu štomej. Bojomir wuhlada tam křescijanskeho jateho, z kotrymž chcychu sebi směchi činić. Potom napjelni jedyn z wojownikow rón z pěskom, zo by jón wysypnył na hłowu křescijana, a druzy popadźechu někotre pochodnje a stupichu so wokoło jateho. Bojomira přeběhny nahle zymny pót a jeho wutrobno zaja so wot wulkeje bolosće, hdyž při blyšću pochodnje pózna w jatym swojeho nana.

W tej samej khwili zaslyšachu wojownicy na bitwišću bolostne wołanje, podobne tomu, kajkež lawica slyšeć dawa po zhubjenju młodych. Wšitcy dźiwachu so a mnozy zblědnychu, dokelž myslachu, zo jim někajka strašnosć hrozy; ale tamny wojownik, kotryž rón pěska w rucy dźeržeše, wusmja so svojim towařšam jich bojosće dla. Či zaso kazachu jemu na bitwišću, zo by šoł so přeswědčić, z wotkel to wołanje wukhadža. Tón njeda sebi to dwójcy kazać, ale poda

so z mječom w jenej a z pochodnju w druhej rucy z wulkim křikom na bitwišćo k tej stronje, z wotkelž wołanje přińdže, a za nim postupowachu z daloka jeho towařsojo. We tym pokaza so někajka wysoka postawa, potom zaklinča šćerkot bróni, a bórzy padže tamny wojownik z pochodnju na zemju. Tamna postawa ćisny so mjez tym, přimnywši za pochodnju, z mječom w rucy a z krwju pomazana na wojownikow, kotřiž wulcy zestrašeni ćim prjedy ćěkachu. Bojomir pak (— wón bě ta postawa —) khwataše najspěšnišo k štomej, při kotrymž běše jeho nan, a rozrězny zwjazki, z kotrymiž běše tón zwjazany. Drohosław njemóžeše wopřijeć to spo- dźiwne wumoženje; hakle na kزانje přimny za sekeru na zemi, a wobaj khwataštaj do lěsa. Ale hnydom za nimaj khwataše hromada wójska z pochodnjemi a pytaše jeju na wšitke strony. Bórzy zhubi so nan ze synom w hustym lěsu a žadyn njesmědžeše wołać, zo by njepadnył do rukow njepřećelow. Pochodnje blyščachu so z čerwjnym swětłom a wołańca dźiwjeje hromady a pokleća rozlěhowachu so wo- koło. Bojomirowe mocy počachu nětkole bóle slabnyć, khwataše pak, štož móžeše do přědka, hdyž jeho runje do- sćeže dźiwja wołańca wójska, w kotrejž zasłyša někotre razy mjeno nana mjenować. Tuž zasta na khwilku, a wuprajiwši te słowa: „O wšehomócnny Božo! smil so nad nami“, padže bjez mysłow na zemju pod hałozami rozroscěneho duba.

VIII.

Stražnicy.

W Kopjeniku znošowaše so Jasławowy hród nad Šprowju. W blizkosći steješe wěža, w kotrejž so křescijanscy jeći nama- kachu, zo bychu so pozdžišo boham woprowali.

Nóc běše a cíšina rozlěhaše so wšudze, sam powažny lěs, kotryž hewak šumi, mjelčeše džens; slěborny mēsačk swěćeše na zemju ze swojim běłym, miłym swětłom.

Dwaj wobróńjenaj wojownikaj stražeštaj při wěži. Rozmolwještaj so z cícha, a mjez druhim powjedaštaj tež wo Bojomirje, kotryž bě nahladne wójsko zhromadził, wosebje z pomocu jeneho z lužiskich knježerjow, kotryž bě tež křesćijanstwo přijal. Jedyn ze stražnikow rěčeše takle:

— „To budže strašna a surowa bitwa. A što by to pomyslił, zo Drohosław a Bojomir budžetaj z našimaj njeprěćelomaj, wosebje hdyž w minjenym lěće nas tutaj dwaj wjerchaj wopytaštaj. Bojomir prošeše wo ruku pěkneje a mileje Dobrosławy, džowki Jasława; a dokelž bě Bojomir nahladny, přistojny a nadobny młodženc, bu jeho próstwa z radosću přijata. Wulkotny kwas so wotby, a što by so nadzał, zo so za lěto podobne wěcy stanu, kotrychž smy byli swědkojo. Drohosław zdychuje w jastwje, Bojomir zběra črjody k bitwje, Dobrosława je stajnje zrudna a zaplakana a tež Jasław je stajnje pokhmurjeny. Haj zlě je, a hač dobudžemy, abo hač budžemy pobići, na kóždy pad budže zlě za nas, a što na tym naposledk dobywa? Hlej Němcy, naši wěćni njeprěćeljo; či jenož łakaju na našu njejednotu, zo bychu nas podćisli.“

Tu zamysli so šedziwy wojownik a zdychny a jeho woči běštej poľnej sylzow.

Na to rěčeše druhi stražnik:

— „Haj, štož je prawda, to je prawda, zlě je so stało, zo tajka njejednota knježi mjez wjerchami; ale što činić? čohodla staj Drohosław a Bojomir wotćisnyłoj česćowanje wótcowskich bohow a kłonitaj so někajkemu němskemu

bohej? Rukuju, zo by naš wjerch dał polojcu swojeho kraja, hdy by jenož Drohosław wotcisnył tu nowu wěru. Hewak by wón hižo dawno smjerć dostał. Ale dźiwna je to wěc, zo tón křescijan tak zasakle wutraje we swojim bludže. Štó wě, kajka je to nowa wěra? Ale što, za někotre dny dyrbi wumrjeć, hdyž měšnicy skónčnje jeho smjerć žadaju.“

Jeho towařš pak njeda jemu dokónčić, so jeho prašejo, hač njeje widzał w blizkej wólšinje mikotace swětło.

— „Zatruć na rón a kedźbuj derje na wěžu“ — rjekny k njemu — „a ja mjez tym khwatam do husćiny a přeswědču so, što tam je.“

Jako čím khětřišo wojownik na tamne městno khwataše, hdžež jemu so něšto miškorješe, zawoła škrjebotacy wothłós truby mužow z domow blizkeje wsy. Za njedolhi čas započachu so wobrónjeni wojownicy ze wšěch stron zhromadźować; wot tych stupichu so někotři k wěži a druzy podachu so do husćiny.

Po khwili wróćichu so mužojo, a tamny wojownik, kotryž běše scěň widzał, poda tajkule rozprawu wo swojej wěcy:

— „Dźiwne wěcy so pola nas stawaju. Přišedši do husćiny, wusłyšach pluskot wody. Ja načahnych prok a naložich kłok a wočakowach, hač so spěšnje něšto z wody wunuri; přetož jeli by to čłowjek był, kotryž by dyrbjal hnydom splunyc, by mój kłok jeho trjechił. Ja steju a čakam, ale podarmo. W tym zasłyšu někajki šepot w blizkej scinje. Štó wě, pomyslich, snadź so w tutej scinje khowa. Jako do toho městna někotre razy z hlebiju klóch, wutorhny mi něšto w tym hlebiju, a ja padnych do wody. Wjesoly bych był, hdy by so najprjedy z Drohosławom

kónc sčiniło, dokelž sym wosebje w nocy, hdyž steju na straži při tutej wěži, přeco w stajnej bojosci. Ale kajke je to wołanje a zdychowanje? ach! to njezbožowna Dobrosława, mandželska Bojomira, plače a žalosci.

Wojownicy wuhladachu Dobrosławu a za njej pomalu stupaceho Jasława, kotryž so do wěže podawaše, do kotrejež bě Drohosław sadžený. Wojownicy zestupachu so do dweju rjadow a wjerch mjelčo kročeše dale, hač dóndže do durjow jastwa. Wjednik straže přiskoči a wotsuny mócne zasuwu, a hnydom wotewrichu so durje z wulkim ropotom. Jasław zhubi so w krótkim w jastwje, a straža wočakowaše z napinanjom wuskutk tutych nócných wopytow.

IX.

W jastwje.

Drohosław měješe ruce a nozy zwjazanej a sedžeše w kuće jastwa a zepjeraše so z khribjetom wo kamjeńtnu scěnu. Wjetši džěl časa přěčini z modlitwu a tež z rozmyslenjom nad poslednimi podawkami. Wulki njepokoj přihotowaše jemu njewěstosc, što jeho syn Bojomir čini. Bohu poručěše sebje a swojeho syna a měješe mócnu nadžiju, zo tón njebjeski wótc so nad nim smili. Hižo někotre tydženje běchu so wot časa tamneje njezbožowneje bitwy minule, a Drohosław dotal njewědžeše, što je so z nim stało. We tym wotewrichu so nahle durje, a wjerch Jasław zastupi do jastwa. Jastwownik tyknu zapalenu pochodnju do škaloby a spěšnje sam so zdali. Jasław posyny so na kamjeńtnu lawku, kotraž běše njedaloko lěhwa Drohosława.

Khwilku pohladowaštaj wjerchaj w mjelčenju na sebje, doniž z přenja Jasław mjelčenje přetorhny:

— „Tuž je tak daloko dóšlo, zo sy pola mje w jastwje. Hladaj na sebje, w kajkim wobžarowanja hódny m položenu sy. Ja sym mócnny, swobodny wjerch, jako prjedy, a ty sy hubjeny njewólnik.“

Drohosław woprašá so za synom, hač je hišće žiwy, Tola Jasław praji jemu, zo ničo wěste wo nim njewě, hdyž na bitwišću njebu jeho ćělo namakane.

Drohosław zdychny a džakowaše so njebju za tu pruhu nádžije, zo je syn hišće žiwy a swobodny. Po małej khwili rěčeše Jasław:

— „A što by ći z toho přišlo, runjež nic jenož twój syn Bojomir žiwy był, ale tež tysacy wójska nahromadził; z tym tebje tola njewudrje z rukow wěsteje smjerće.“

— „Ja njepožadam ničo wot swěta“ — wotmołwi Drohosław — „a z radosću we wutrobje wumru, je-li tajka wola mojeho stworićela.“

— „Kak móžeš być spokojny a zbožowny, hdyž sy w zajecu?“

— „Ale moja duša je swobodna, dokelž je jej Zbóžnik swěta wěčne zbože přihotował. Po smjerći budže moja duša žiwa po Božej woli we wěčnym zbožu, hdžež wjacy njebudže ćěrpjenje a njezbože jako tu na zemi.“

Na to praješe Jasław:

— „O Drohosławje! kajke zle duchi su twoju dušu zajeli. Dopomni so, wotćisni tu bludnu wěru, kotraž tebje dowjedže do zahubjenja. Spomni na našu starodawnu wulkosć a khwalbu, na našich rjekowskich wótcow, kotřiž cyłe žiwjenje wojowachu za wobaranje česćowanja našich swjatych bohow. O běda tebi, běda! Zacpiwaš ty wěru wótcow a podaš so do jednanja z njepřećelemi našeho ludu,

kotřiž na to łakaju, zo bychu nas wutupili? Štó, jeli zo nic němscy křescíjenjo su wusyli zorno njejednoty mjez naš pokojny a dobroćiwy lud? Njejsu-li nućili a njenuća naš splah z mječom k wotćisnjenju wěry wótcow a k přijeću jich wěry? Njepodćisnychu hižo wjele našich splahow, nad kotrymiž dotal knježa? Kajka swoboda a kajke zbože ma wukhadžeć za nas z tuteje noweje wučby, hdžež ju nam z mječom a wohnjom přinuzuja? je snadź to kuzlařstwo, zo při wšěm tym so dzeržiš tuteje njezbožowneje wučby?“

— „Tež ja něhdy tak sudžach“ — wotmołwi Drohoslaw — „tak dołho hač njeznajach křescíjanstwo; ale hinašeho přeswědčenja dostach, hdyž bliže spóznach tu bójsku wučbu. Křescíjanscy měšnicy njerozšěrjuja z wohnjom a mječom swoju wěru, ale z lubosću a z dobrymi počinkami. Kak móža woni za to, zo němscy wojownicy křescíjanstwo njewužitnje wužiwaju. Njedachmy my poslednju přičinu k tym surowym bitwam, hdyž přenišich měšnikow, kotřiž z kijom w rucy Khrystusowu wěru w našim kraju připowjedachu, posłuchać njechachmy, a tež často z nimi zle zakhadžachmy? A kak wjele zleho činjachmy tež často křescíjanskim jatym, kotrychž běchmy zajeli, haj hdyž tych njezbožownych ludži po přikładže Němcow často zabiwachmy na woprowanje našim boham? Napadowachmy tež často namjezne křescíjanske ludy; te tež bjez dwěla žadachu, za to nas pokhłostać a tohodla bijachu so často tajke surowe bitwy. O Jaslawo! přeměnił by swoje wopačne sudženje wo křescíjanstwje, hdy by bliže tu wěru spóznał, a wosebje žiwjenje, wučbu, skutki a smjeric Jezusa Khrystusa, kotryž je z njebja zestupił, zo by ludži wučil, do čeho maju wěrić a što činić. Njewěr słowam měšnikow, hdyž woni na

wšelake wašnje so staraju wohidzić křescijansku wěru. Hdy by ty křescijanstwo přijal, by tež lud za twojim příkladom šol, a přez to by wjele dobreho dokonjal, tak zo hišće pózniše narody z džakownosću bychu spomínale twojeho mjena.“

Na to wotmołwi Jasław:

— „Ty njeznaješ mojeho luda a měšnikow, kotřiž maju wjacy nahladnosće pola luda dyžli ja. Hdy bych wotpanul wot česćowanja bohow, bychu mje na měsće khłostali ze smjerću. Hižo tež tón čas powjedaju so wo mni dwělowanja, zo tebje při žiwjenju dźeržu. A ja tebje dotal zakhowuju, dokelž nadžijam so, zo wotćisnješ bludnu wučbu a wróciš so k česćowanju bohow. A hdyž moji pólšancy nad tobu ničeho njezamožachu, podach so sam k tebi, zo bych tebje w mjenje stareho přecelstwa napomínal; ale widžu, zo su moje słowa podarmo. Hotuj so tohodla na smjerc, dokelž dlěje hižo tebje před hidženjom měšnikow zakitać njemóžu. Ja wučahnu na wójnu, hdyž, kaž slyšu, brandenburgski wjerch Albrecht* so do bitwy hotuje a namolwja křescijanow, zo bychu so z nim zjednočili. W krótkim potajkim wubuchnje strašna a surowa wójna. Měšnicy běhaju po wsach a šcuwaju lud k bitwje, a hdy bychu bohojo njedali dobyće . . . ně to być njemóže, Swjatowid budže z nami a dopomha nam k dobyću. Tohodla namolwjam tebje hišće raz, Drohoslawo, wotćisń bludnu wěru a wróc

* Albrecht z přimjenom Mjedwjedz měješe wokoło lěta 1150 mnohe wójny ze serbskimi splahami wokoło Habole, wza jim swobodu, wabješe flandriskich a hollandiskich přičahowarjow do dobytych serbskich krajow, přesydlili so do Branibora nad Habolu jako do swjeho hłowneho města a založi Barlin jako město. Přel.

so k česćowanju bohow, dokelž hewak žalostnu smjerc dočakaš.“

— „O Jaslawo!“ — rjekny Drohoslaw — „ničó mje njetraší ani sama smjerc, zo bych wotćisnył křescijansku wěru. O hdy by spóznał swětło wěry, a hdy by so přeswědčil, zo tute morwe nježiwe božišća žaneje pomocy dać njemóža! Jedyn je jenož Bóh, w njebju a na zemi, a tamne bohi su jenož ludowy wumysl.“

Tu padny Drohoslaw na kolenje a poča so wótře modlić:

— „Knježe, Knježe, smil so nad nami přez smjerc twojeho jednorodzeneho syna Jezusa Khrystusa!“

Jaslaw wobroći so a jara rozhorjeny wopušći jastwo.

X.

Wumoženje.

Bližeše so skónčnje poslednja nóc: Drohoslaw hotowaše so na smjerc, čěrpajo khrobłosć a pokoj z Khrystusoweje wěry.

— „Hdže je druha wěra?“ — přemyslowaše — „kotraž mohła dawać telko nadźije, kelkož poskića křescijanska wěra? O Jezuso Khrystuso, Zbóžniko swěta, Ty sy naš wućeck w njezbožu, naša pomoc, naš pokoj, naša nadźija. Ty sy nam z přikładom, kak mamy znjesć njezbože, kak mamy čěrpjeć a lubować samych našich njepřećelow.“

Potom spomni na syna:

— „O lubowany Bojomiro, hdy bych mohł tebje hišće raz wuhladać a tebi džak prajić za to, zo sy mi dał póznać swětło praweje wěry. O drohi syno, jeli nic tudy, tola so w njebju z tobu wěčnje zjednoću.“

A w tym předstaji sebi w duchu Jezusa Khrystusa, jako padajo pod céžu křiža džěše na Golgatha, a přitomni smějachu so jemu, hanjachu jeho a žortowachu. Černjowa króna wěncowaše hłowu Božeho syna, a rucy, kotrejž běštej husto čłowjestwo žohnowalej, buštej překlótej z hozdzemi.

Drohosław poklakny a poča so takle modlić:

— „Zbóžniko swěta, budź mi pomoc a radosć w poslednej hodzinje žiwjenja. Ty běše bjez hrěcha, a tola wučerpi tak hórke čwile, a hdyž najwjětše čwile njeseše, rjekny: Nic moja, ale Twoja wola, Knježe, njech so stanje. A bych ja měl skorzić, hdyž Ty tajke wulke čwile njeseše? Čim bližša moja poslednja hodžina, čím bóle póznawam čistosć Twojeje bójskeje wučby. O zbožowny čas, hdyž na zemi budže jenož jedyn pastyr a jena wowčerńja. O zbožowny čas, hdyž budže Twoja swjata wučba, mój Zbóžniko, nic jenož wuznawana, ale tež wukonjana.“

A mjez tym, hdyž so Drohosław tak z hłubiny wutroby modleše, wotewrichu so durje, a hnydom za jastwownikom, kotryž pochodnju w rucy njeseše, zastupi jedyn lužiski wojownik. Jastwownik tyknu pochodnju do škalbizny a sam so bórzy wotsali.

Drohosław mysleše, zo chcedža jeho w jastwje zamordować. Ale kak so zadžiwa, hdyž jeho tamny wojownik wobja, hórko plakajo. Hnydom pózna Drohosław po hłosu, zo bě to Bojomir.

— „O lubowany syno!“ — zawoła Drohosław — jeho k wutrobje tlóčo.

— „Čiše, nano, dokelž móže so lóhcy wšitko přeradzić“ — rjekny Bojomir.

— „Što ma to wšitko rěkać?“ — započa Drohosław

— „wujasń mi tutón twój njewočakowany přikhad, wotmołw mi čím prjedy!“

— „Posłuchaj nano!“ — rjekny Bojomir — „hižo tři dny sym w tutej wokolinje, pytajo srědki, zo bych so tebi přibližil. Wčera pytny mje jedyn z wojownikow a hnydom honješe za mnu. Tola poradzi so mi, zbožownje čeknyć a so kryć w syćiznach a keřkach. Cyłu nóc a cyły dzeń widžach mnohosć wobronjenych wojownikow, khodžacych wokoło hrodu; tohodla dyrbjach so na kedźbu mjeć, zo bych do rukow njepřećelow njepadnył. Džens z wječorom pytnych, zo pluwaše na rěcy w čolniku wyšk hrodoweje straže, spěwajcy wjesole pěsnje. Wón přijědže k brjohej njedaloko toho městna, hdžež běch skhowany. W tej khwili přiskočich njenadžijcy k njemu, powalich jeho na zemju, zatykach jemu hubu a zwjazach rucy a nozy z lŷkowym zwjazkom. Potom sčahnych jemu nahłownik a brón, a wzawši to na so, stupach khroble do přědka. Wšudže witachu mje straže z počesćowanjom, a z tym přeswědčich so, zo mje dđerža za woprawdžiteho wjednika, přistupich k wohnju, zapalich pochodnju a přikazach, jastwownika zawołać, zo by mje do wjedł, nano, do twojeho jastwa. Njemějach při tym žaneje wobćežnosće, a jako widžiš, lubowany nano, sym z tobu hromadže. Ale njepřećinmoj časa w prózdnej rozmolwje, dokelž lohcy być móže, zo so dohladaja na moje jebanstwo.

Bojomir rozrěza lŷkowe zwjazki, z kotrymiž měješe Drohosław rucy a nozy zwjazanej, a prjedy hač tón k sebi přińdže z přěnjeho hnuća, powjesny jemu hižo Bojomir plašč na ramjeni, staji jemu nahłownik, připasa jemu mječ a porěča potom takle k njemu:

— „Nětko posłuchaj mje, nano! Wokoło pjećdžesać

kročelow za wěžu nadeńdžeš husćinu, při kotrejž na rěcy čolmik wuhladaš, syń so do njeho a pluwaj z běhom rěki a je-li to Boža wola, wuhladaš jutře naš narodny kraj; najprjedy pak wuswobodź z putow tamneho wjednika.“

— „Kak to“ — rjekny nan — „ja mam wopušćić swoje jastwo? ale što so z tobu stanje?“

— „Jenož ty sam, nano, móžeš so wumóc, dokelž bychmoj wobaj dwaj zhubjenaj byłoj, hdy bychmoj wobaj wěžu wopušćiloj; přetož je straža jenož jeneho muža zastupić widžala. Tohodla khwataj čím bóle, dokelž čas čeka.“

— „Ně, ně, to njemóžu činić!“ — wotmołwi Drohosław.

— „Nano, prošu tebje naležnje, dopjelń, wo čož tebje prošu. Smilny Bóh wusłyša moje modlitwy, dokelž dawa mi skladnosć, wuswobodzić lubowaneho nana. Njeruń mi, nano, žohnowanje, kotrež sym z Božej milosću docpił!“

— „Rozumju tón króc“ — rjekny Drohosław — „što žadaš a štož dyrbjach sebi hnydom domyslić. Ty po tajkim chceš wostać za mnje w jastwje, zo by smjerc za mnje ćerpił, a ja mam so wumóc z čeknjenjom. O Bojomiro, mój lubowany syno, kak wulke a krasne je twoje poswjećenje; tola dowol, zo twój wopor přijec njemóžu. Moje dny, lubowany syno, su hižo wotličene, a tak sym hižo starc; jenož přez krute žiwjenje sym hišće dokhował čerstwosć a móc. Sudžo po zwučenej měrje čłowjeskeho žiwjenja, móžeš ty hišće dolhe lěta žiwy być. Njejsy sam prajił, zo budže twoje stajne prócowanje a přeco najmócnije staranje, zo by najbóle křescijanstwo rozšeril? Tuž budž žiwy a skutkuj za prawdžiwu wěru, a ja starc, hižo tak blizki rowu, njech radšo we wobaranju tutej wěry wumru.“

— „Njeskutkuju nětkole najbóle za wěru“ — wotmołwi Bojomir — „hdyž swoje najswjećiše winowatosće dopjelnju? Abo myslíš ty, nano, zo cheych jenož ze słowami skutkować. Ale poslušaj, što praju: Zložich na rucy Wójćecha přisahu, zo pak tebje wuswobodžu, pak z dobom z tobu wumru. A njechaš-li tola, drohi nano, moju próstwu wusłyšeć, tež ja z dobom z tobu wostanu w jastwje tak dołho, doniž mje na rozkaz Jasława njewuwjedu.“

Powažnje pokhili so hłowa Drohosława, pokryta ze šedźiwymi włosami, na wutrobno, a rěka mnohich sylzow pokrjepi jeho licy.

— „Ach! ja so njemóžu wot tebje džělic, lubowany syno!“ — zawoła.

— „Trjeba je cí, to nuznje činić, lubowany nano“, — rjekny Bojomir. — „Spomń na to, zo lud wočakuje wjercha. Wostanješ-li tudy w jastwje, ničeho dobreho njesčiniš; nawopak, wróciš-li so do narodneje zemje, móžeš być wumóžeř twojeho ludu a rozšěrjeř Khrystusoweje wučby. Nano! twój lud namołwja tebje z mojimaj hubomaj. Dži, a budž pastyr twojeje črjódy!“

Drohosławej pukny so nimale wutroba z hnućom a bolosću.

— „O Zbóžniko!“ — rjekny po khwili — „nětko rozumju trochu twoje wulke ćěrpjenja, kotrež sy měl.“

Wosrjedž zdychowanja a hórkeho plakanja wobještaj so nan a syn. Z wulkim napinanjom wuwiny so Bojomir z wobjeća a přinući tak rjec nana, zo z jastwa na swobodu wuńdže. Najprjedy pak so poklaknyštaj wobaj dwaj srjedž jastwa, nutrnje so modlicy jedyn za drugeho. To běše zawěsće swjatočna khwila. Syn běše poľny radosće

we wutrobje, zo je so jemu skladnosć poskićila, so poswjećić za nana: nan zaso džakowaše so Bohu, zo je jemu tak dobreho syna dał. Ale hižo bližeše so khwila rozžohnowanja.

Drohosław, wuwjedžený wot syna, wuhlada so za prohom jastwa. Wón chcyše so zaso wróćić, ale hižo běchu so durje zawrjele. Bjez wole kročeše z pochodnju w rucy do přédka. Straža witaše jeho nazdala z počesćowanjom, myslo, zo je to tón samy wyšk, kotryž přéd krótkim do jastwa džěše.

Drohosław poda so na jemu wot Bojomira přikazane město. Najprjedy rozčahny zwjazki wyška, a potom namakawši čolm, stupi do njeho, wotstorči wot brjoha, a čolm pušći so pomału z běhom rěki. Drohosław pohlada hišće raz na wěžu, kotraž so čěmno rysowaše w čěmnosćach nocy, jenož ze slabym swětłom měsačka poswěćenej. Njezbožowny nan pohladny k njebju, na kotrymž blyskotachu milliony hwězdow.

— „Swjaty Božo!“ — zawola z třepotacym hłosom — „njebudže wote mnje wotwobročeny tón kelich hórkosće. Ale nic moja, ale Twoja wola njech so stanje, njebieski wótče!“

Dziwna nadžija stupi do bolaceje, čěrpjaceje wutroby Drohosława; měsačk runje wustupi z mróčalki, a tež hwěžki zdachu so, zo milišo swěća a zo so po prawym posměwkuja na samotneho Drohosława. Čolm mjez tym spěšnje plůwaše. Bojomir modleše so w jastwje za nana, prošo, zo by zbožownje wućeKNyl.

XI.

Bojomir.

Njedaloko hrodu znošeše so wulke twarjenje, podobne swjatnicy. Wono běše poswěćene za khowanku najdróžšich

wěcow, dobytych wot njepřecelow, a služeše tež za městno poradow abo wěcow. Njedaloko tuteho twarjenja wupřescěraše so swjaty haj, poswjećeny Swjatowidej. Postawa toho božišća steješe pod starym dubom, kotrehož mócne hałuzy so koło wokoło rozćahowachu.

Po prawym wotbywaše so tón raz porada najnahladnišich mužow pod přewodnistwom Jasława. Najprjedy wotbuchu měšnicy wěšćenja, hač wójna zbožownje wupadnje. Jako bě do zemje něšto hlebijow stykanych, buchu mjez nje konje wodžene. Žadyn z konjow njedótkny so hlebijow, a tuž běše wěšćenje po měnjenju měšnikow zbožowne. Po tym knježeše wulcyšna radosć w zhromadźiznje.

Běše tam tež stara wěšćerka, powšitkownje čescowana, kotraž tež wobswědčeše, zo přichodna wójna zbožownje wupadnje. Radosć a wjeselosć njeměještaj tohodla žanych mjezow.

W tym zaklinčachu ze wšěch stron wołanja: „Wjerch dže! wjerch dže!“ a wojownicy zestupachu so do dweju rjadow. Jasław bližeše so w črjódže wjednikow z hroda k swjatnicy.

Njedaloko postawy Swjatowida posyny so na přihotwane sydło, a potom posyny so tež jeho přewodnistwo. Jasław pohladowaše wažnje, a bě widjeć, zo přebija so z jeho wobliča hluboka zrudoba, kotraž jeho wutrobu přewza.

Bórzy pokaza so nětko we durjach swjatnicy hłowny měšnik. Běla, hač do nohow spadowaca drasta pokrywaše jeho, a na hłowje měješe wysoku čapku, wupyšenu ze wšelakimi znamjenjemi.

Měšnik džěše pomału kročo, a hdyž dóndže do srjedz koła, poča z powažnym hłosom takle rěčeć:

— „Česć wam, mužojo! Swjatowid, najmócniši z bohow, je so mi zjewił, a jeho huba je rěčala nastupace słowa: Do bróni, ludo mój, hdyž je přišoł skladny čas, zo maš być z najmócnišim a najslawnišim na swěće. Njeh wójske wołanje zaklinči w našim kraju, njeh kóždy dorosćeny stupi pod brón. W njemdrosći walće so na njepřecelow, hdyž Swjatowid budže z wami. Jako woheń suche lisće štomow spěšnje do popjela přeměni, tak tež vaše mužstwo njeh zaniči našich poklatych njepřecelow. Jako rěka, z horow khwatajca, kotraž wšitko zlemi a zaniči, tak tež wy z podobnej mocu walće so na njepřecela. Waše mječe, hlebije, sekery, kłoki a kopja změja spěšnosť błyska. Njepřeceljso hromadza, a tuž tež wy so zřadujće čím prjedy, wuńdźće do pola a bijće njewěriwe črjody. A spomjatkujće sebi, zo dwojaka bitwa na nas čaka: jena wot našich bratrow, kotřiž přijachu tu njezbožownu nowu wučbu, a druha wot Němcow, tych wěčnych našich njepřecelow, kotřiž njezakomdza wužitk sčahnyć z našeje njejednoty. Wučer-pichmy hižo telko zleho wot Němcow, tohodla njeh so raz bliži dzeń wjećenja za te mnohe křiwdy, kotrež zho-nichmy.“

Měšnik skónči, a cyła zhromadźizna wotmołwi z wótrym wołanjom a ščerkanjom bróni, kotrež so daloko rozlěhaše.

Hdyž hołk woćichny, započa měšnik z nowa takle rěčeć:

„A tón raz činmy wšitko, zo bychmy wotwobročili wot sebje hněw bohow, a za to sebi dobyli jich lubosć! Tuž nětko tebje, wjercho a knježerjo tutoho kraja, namołwjam w mjenje bohow, zo by tutón hanićeř bohow, Drohosław, był hišće w tutej hodžinje poswjećeny za wopor boham.“

Jasław bě sebi njewěsty, a na wobliču běše widzeć wojowanje přećiwnych čućow w jeho wutrobje. Ale wołanje luda a hrožace zadźerženje měšnikow nuzowaše jeho, zo by zwolił do powšitkomneho žadanja. Wón da znamjo, zo bychu přiwjedli Drohosława.

Po małej khwili bu přiwjedženy jaty; tola kajke zadźiwanje při jeho wuhladanju přítomnych přewza! Mjeno „Bojomir“ překhadžeše ze rta jeneho k druhemu w zhromadženej syle. Jasław hižo wjele ćěrpješe z teje přičiny, zo měješe Drohosław žiwjenje zhubić, ale hdyž na jeho měsće Bojomira wuhlada, muža swojeje džowki, zhubi ze zastróženja nimale sebjewědomosć, a lědma z cyłej mocu ducha móžeše potajić swoju njesměrnu bolosć.

Bojomir postupaše z wěstej a khroblej kročelu a ani scěń bojarnosće njebě pytnýc na jeho rjanym, mužskim wobliču. Wšu bojarnosć smjerće wotewza jemu ta mysl, zo mrje za nana. Tež prjedy, hdyž běše hišće pohan, by šoł z tej samej khrobłosću na wěstu smjerc, ale tehdy by tajka khrobłosć jenož pycha byla. Džens jasnješe so na měsće teje dźiwjeje a hordeje nawalnosće na jeho wobliču swjata ponižnosć a podaće do swojeho wotsuda a tohodla pohnuchu so při jeho wuhladanju wutroby ryćerjow hač do najzakhowanišeje znutřkomnosće. Tón, kotrehož woni běchu zwučeni za přikład mužnosće česćić, džěše nětko, zo by na wopornym kamjenju ducha wudychnyl. Tuž zamjelknychu wšelke wołanja a hanjenja, z kajkimiž buchu hewak křesćijanscy jeći witani, a na to město rozlěhaše so we wobšěrnym kole rowowa ćišina, zo by nimale móžno bylo, pukot wutroby wuslyšeć.

Měšnik poča přeni řećeć a wopraša so wojownikow, kotřiž Bojomira přiwjedžechu, hdže je Drohosław wostał.

Ói zaso wotmołwichu, zo njewjedža, na kajke wašnje je so to stało, hdyž je wčera hišće Drohosław w jastwje přebywał a džens su na jeho měsće Bojomira namakali. Woni wobkručachu, zo je so to jenož z kuzlařskej pomocu stać mohło.

— „Woprawdže, to je kuzlařstwo!“ — rjekny měšnik — „štó by wo tym hišće dwělował? Kóždy wuznawař křescíjanstwa wostanje w najbližšim znajomstwje ze złymi duchami, a je tohodla wulki kuzlař“ — a wobroćo so k Bojomirej woprašo so: „Móžeš so napřećiwić mojemu prajenju?“

Runje chcyše Bojomir wotmołwić, jako z dobom wšitecy wusłyšachu, zo něchtó wótře plaka a žalosci. Woči přihladowarjow wobroćichu so k tej stronje, z wotkel te žaloscénja přińdžechu, a wuhladachu, zo so wot tam Dobrosława, mandželska Bojomira, bliži.

Z pokhmurjenym pohladanjom pohladny měšnik na nju a potom zawoła wótře, zo by so Dobrosława wotsalila, dokelž mějachu so bórzy wopory započec. Měšnik wobroći so ze swojej řeču k wjerčej, žadajo, zo by Dobrosława wotwjedžena byla.

Jasław kiwny jenož z ruku na znamjo přizwolenja, dokelž z wulkeje bolosće ani słowa prajic njemóžeše.

Tuž rjekny měšnik:

„Zestupajće so po trójnym rjedže wokoło jateho a njepušćće k njemu nikoho, štóžkuli by był, dokelž wěsće, zo jeho krej Swjatowidej sluša, kotryž hróznje na nas pohladuje.

Bojomir, wuhladawši Dobrosławu, kotraž běše jemu swěrna wostała, stajnje jeho jenako lubujo, zawoła:

„O Božo, Božo, kak je mi nětko ćežko, so ze žiwjenjom rozžohnować, nic mje dla, ale tych dla, kotřiž su drozy mojej wutrobje.“

A potom pozběhnywši rucy k Dobrosławje, zawoła na nju někotre razy z mjenom.

Tuž padny Dobrosława nanej k nohomaj, prošo:

„Mój najdróžši nano, daruj jemu žiwjenje, abo dowol, njech tež ja z dobom z nim wumru.“

„Kak móžeš za toho prosyc“ — rjekny měšnik — „kotryž je z pomocu zlych duchow wuswobodził nana z jastwa a je tu sam na jeho měsće.“

Dobrosława, lamawši rucy, pohladny na Bojomira, jako by so jeho wo bližše wujasnjenje slowow pohanskeho měšnika prašala. Jeje licy pokazowaštej čuća lubosće a stracha, kotrež běchu słowa měšnika wubudžile.

„O droha mandželska!“ — zawoła Bojomir — „nje-wěr tomu, štož měšnik praji. Ně, žane kuzlařstwa, ale lubosć mojeho Zbóžnika je mje sem přiwjedla. A wy mužojo, wědzće wo tym, zo je so mi zańdženu nóc radžilo, jeneho z wašich wjednikow na zemju powalić. Zwjazach jemu rucy a nozy z ljkami a wzach jemu plašć a nahłownik a jeho mječ připasach sebi na mój bok. Tak zwoblekany podach so do wěže, a na mój rozkaz pušćichu mje do jastwa, hdžež běše mój nan sadženy. Z mojimi próstwami naklonich nana, zo na so wza plašć a nahłownik wjednika a wuńdze z jastwa, ja pak wostach na jeho měsće. To je tón čertowski skutk, kotrehož dla mje měšnik sudži.“

Njewuprajomne čuća wobknježowachu wutroby wšitkich. Příklad tajkeje wulkeje lubosće a poswjećenja syna za nana pohnu k sylzam samych najtwjerdšich wojownikow. Přetož

tajka je móc počinkow, zo so same wutroby pohanow před njej pokorja. Wšitcy w mjelčenju z khwalenjom pohladowachu na dobreho syna. Tón raz pokaza so widomnje wysokosć křescijanstwa nad pohanstwom.

W tym wustupi hišće z ćišćeńcy wony wjednik, kotrehož běše Bojomir na zemju powalił, a wobkrući prawdu jeho słowow. Khwalba ludu njeměješe žanych mjezow, wótre wołanja radosće zběhachu so k njebju. Měšnik pak wobłědny, pak so začerwjeni; pohlad na tajki počink ponizeše jeho dospołnje.

W tym zarěča Dobrosława:

„Wěrju tebi, drohi mandźelski“ — a potom rěčeše takle dale, wobroćo so na měšnika: „Je to skutk złych duchow, hdyž so syn poswjeći za nana? O je-li tak, zo poswjećenje syna za nana mjenujeće kuzlařstwo, dha je swět so přewobroćil, a waši bohoyo su k ničemu. W tajkim padže mamy so klonić złym ducham, jeli k dobremu pohnuwaju; tajkemu złemu duchej chcu być poddana z ćělom a dušu. Jelizo ta nowa wěra, kotruž Bojomir wuznawa a kotruž wy měšnicy poklatu mjenujeće, tajke skutki přikaže, wuznaju wot teje khwile tež ja tutu wěru.“

Pohanski měšnik, wusłyšawši tute słowa, započa so wić, jako by rozum zhubil, a pozběhnywši rucy k njebjesam, rěčeše takle:

„Njesmjertni bohoyo! kajke hanjenja ta knježna na was mjeta. O běda nam, běda! kóždu khwilu móža nas za te hanjenja roztrěskać błyski. Smilće so nad nami, bohoyo, a wozjewće mi wašu wolu, z kajkim srědkom je móžno, was zjednać.“

Jasław pózna, na čo so měri měšnikowa rěč, t. j. zo by lud na njeho našćuwał a čím khwatnišo Bojomira skónco-

wał, a by-li móžno bylo, tež Dobrosławu. Přetož měšnik móžeše na přikład powjedać, zo toho a toho chcedža bohojo a zo tón čas přiwěrný lud by lóhcy wěrił zelharnym słowam měšnika, myslo, zo bohojo toho chcedža. Wjerch, tu widžo hrožace strašnosće, rěčeše k zhromadženemu ludej tute słowa:

„Posłuchajće, wojownicy, što wam powèm. Bojomir, kaž je widžeć, je pak pod wliwom kuzlarjow, a w tajkim padže naleži so nam, so starać, zo jeho wobroćimy na dobry puć. A při tym pomyslće, zo je jeho mandželska džowka vašeho wjercha; tohodla nadžijam so, zo w pohladanju na mnje a moju džowku njedowoliće, jemu ničo zleho činić. Je-li pak Bojomir zawěsće so poswjećił za nana, štož so woprawdže zda, budžemy jeho za to ze smjerću khłostać? To by byla najwjetša njeprawdosć! Tohodla wotwjedźće tón raz Bojomira do jastwa a rukuju wam, zo, je-li w błudže wostanje, abo jelizo so wupokaza, zo tu kuzlařstwo skutkuje, potom njech to zapłaći ze žiwjenjom. A nětko wuprajam zhromadźiznu za skónčenu. — Pój ze mnu, moja wboha džowka, do hrodu!“

Mužoj zašćerknychu z brónjami na znamjo, zo rěč wjercha jich dospołnje spokoja.

Wojownicy podachu so na to kóždy w swoju stronu; Bojomira wotwjedžechu do jastwa; wjerch pak poda so z Dobrosławu, kotraž běše bóle morwej, dyžli žiwej podobna, do hrodu; a měšnik waleše so połny zadwělowanja po zemi při stolpach božišća.

XII.

Zwjeselaca powěsć.

Drohosław bu mjez tym, wróciwši so do swojeje krajiny, ze zahorjenjom powitany wot svojich. Hnydom poradži so

jemu, wulke wójsko zhromadzić, a přikaza jim, zo dyrbja so wobarać hač do poslednjeho muža přećiwo nadpadu Jasława. Přetož tón so rad abo njerad po namołwjenju pohanskich měšnikow do wójny hotowaše, a hlej, hižo poča so bližeć ke krajej Drohosława.

Tehdy přihotowa tež Drohosław swoje wójska do bitwy. Runje běše to dzeń wotpočinka za wójsko. Drohosław sedžeše před stanom a rozmołwješe so z měšnikom Wójćechom, z kotrymž běše so z nowa stowařil.

Starosć wo syna a nazhonjene ćěrpjenja běchu wobličo Drohosława jara přeměnila. Wobraz syna steješe jemu stajnje před wočomaj, za synom stajnje žedžeše, a nimo toho, zo Wójćech jeho troštowaše ze słowami nadźije, wěry a lubosće, wosta njezbožowny nan tola jenak zrudny.

— „Zo by mi Bóh dowolił, wostać w přichodnej bitwje!“
— rjekny k Wójćechej.

„Hač runjež sym z wysokej česću za tebe přewzaty“
— wotmołwi na to pobožny měšnik — „mam tola jako wopowjedowař słowa Božeho za swoju přisłušnosć, zložić twoju kedźbliwosć na to, zo twoje słowa njejsu přezjene z wučbu Jezusa Khrystusa.“

„Bych přez to hrěch činił“ — wotmołwi Drohosław
— „jeli sebi smjerc žadam? Wšak so na tajke wašnje prjedy stowařšu z Bohom a z mojim synom, kotryž je so za mnje poswječil.“

Po tych słowach zdychny a zapłaka zrudženy wjerch a pohladny zrudnje k njebjesam. Hnuty Wójćech mjez tym mócnje k njemu tute słowa řečeše:

„Spomń na to, zo je twój syn hižo dawno přetrał surowu hodžinu smjerće. Hižo nětkle spohladuje we wěčnej

zbožownosći na nas z wysokich njebjes. Zo by tebi byl stajnje přikład w dopjelnjenju twojich přislušnosćow. Bojomir je jako dobry syn swoje žiwjenje poswjećił za nana a přez to je dopjelnił kaznju Boha samoho, kotryž je prajił: Česć swojeho nana a swoju mać. Podobnje tež ty, wjercho, dopjelnj swoju winowatosć a wosebje rozšěrj křesćijansku wěru a staraj so wo zbože swojeho ludu. Proš tohodla Boha radšo wo móc, zo by móhl dosć činić svojim wulkim přislušnosćam. Wšitke druhe přeća a wosebje přeće smjerće je poroka hódne. Wotěisń hnydom, wjercho, štož twoju wutrobu wobćeža, a podaj so dospołnje dopjelnjenju přislušnosćow a dalšemu šerjenju džěla, kotrež je naš knjez Zbóžnik swěta započal. Hdyž so zjednaš z Božej wolu, zwjeseli tebje spodziwnje w svojim času tež Bóh. Wěr słowam měšnika, twojeho přećela, z duše a wutroby tebje lubowaceho.“

Drohosław postanywši přimny ruku Wójćecha a praji:

„Maš prawo, přećelo, twoje słowa padžechu jako wo-
žiwjaca rosa na moju dušu.“

W tym přistupi jedyn z wjednikow, wozjewjo, zo bu wojownik Jasława popadnjeny. Drohosław přikaza, jeho přiwjesć. Hdyž bě so to stało, jaty takle rěčeše:

„Chceš-li so wěsće přeswědčić wo sylnosći a stejnišću našeho wójska abo wažnišich zamysłach Jasława, to wote mnje ničeho njezhoniš, dokelž přisahach na njesmjertnych bohow, zo budu mjelčeć, byrnjež měł najsurowiše čwilo-
wanja wučerpić.“

„Wo sylnosći wójska a wójnskich zamysłach Jasława přeswědčimy so na bitwišću“ — rjekny na to Drohosław — „ale tón raz bych chcył něšto wěsteho wo svojim synu Bojomiru nazhonić.“

„Njejsy ničo wo nim zhonił, kak dolho je swobodny?“ woprašo so jaty.

Na to wjerch: „Hdy by tak było, bych so tebje njeprašal, ale nětko powjedź mi wšitko wěrnje, wo čimž maš wědomosć.“

Po małej khwili zarěča jaty: „Jelizo mi slubiš, mi žiwjenje darić, powjedam tebi wjele wažnych wěcow wo twojim synu Bojomiru.“

„Njekrjuduj mje dlěje, ale powjedaj wšitko čím spěšnišo. Wostanješ pola mje w njewólnosći tak dolho, doniž so njepräswědču wo prawdže twojich słowow. W tym času so tebi ničo zleho nještanje, slubju to tebi swjatočnje. A nětko přikazuju tebi powjedać.“

„Tuž słuchaj słowa, kotrež tebje potroštuj. Bojomir njepadny jako wopor; ale hač je nětkole hišće žiwy, to njewěm, dokelž wědomosć wšěch wěcow zakhowachu sebi njesmjertni bohojo. Tola, zo je ze swojej mandželskej Dobrosławu z jastwa wušoł, je tak wěsta wěc, jako to, zo před tabu steju jako njewólnik.“

Na licomaj wjercha pokaza so smjertna blědosć; wón pohladny na jateho z pytacym pohladanjom, zo by přepytal poslednje potajnosće jeho duše a potom rjekny z třepotacym hłosom:

„Čłowjeko! je tebje zły duch tu dowjedł, zo by wusměšal bédneho nana; ale wjedź, zo, kažkuli so twój Bóh mjenuje, poklaty sy w njebju a na zemi, směš-li wusměšec a ze lžemi jebać njezbožowneho nana“

Jaty padny na koleni, a pozběhnywši rucy zawoła:

„Hdyž so pokaže, zo běchu moje słowa zelħarne, njech wumru najsurowišu smjerc.“

„O Božo!“ — žalosćeše starc — „hač slyšu derje? wospjetuj hišće raz twoje słowa! Ty powjedaše, zo mój syn njeje padnył jako wopor, ale zo je wušoł zbožownje z mandželskej?“

„Tak je“ — rjekny jaty — „to powjedach a wospjetuju džesać raz, dokelž je so tak stało, a bórzy móžeš so přeswědčić tež z druhich stron, zo prawje rěčach.“

„Je-li tak, potom budź wěsty, zo tebi zarunam, kelkož budže w mojej mocy. Tola nětko powjedaj wšitko, a wosebje na kajke wašnje je so mojemu synej radziło, wuńc z rukow ludzi, kotřiž jeho krew žadachu.“

Jaty poča powjedać wo tym, štož bě so stało pola postawy Swjadowida, wo čimž hižo wěmy; a potom rěčeše takle dale:

„Bojomir bu wróco wjedzeny do jastwa, hdžež jeho husto wopytowaše jeho mandželska. Dlěši čas džěše wšitko derje a hižo wšitcy rěčachu, zo Bojomir so wotrjeknje křescijanskeje wěry, a zo wěri z nowa do njesmjertnych bohow. W tym přestraši nahle nas wšitkich powjesć, zo je Bojomir wušoł z jastwa a z nim tež Dobrosława. Hłowny měšnik zawoła na měsće lud na zhromadźiznu, hdžež posudzi wjercha, jako by wědzał wo čeknjenju, a haj, zo běše tež toho hłowny wuwjedzeř. Lud, rozhorjeny přez měšnikowu rěč, hladaše poľny hněwa a njedowěrjenja na Jasława. Ja, kotryž sym wot dawna jemu z dušu a z ćělom poddany, dokelž mam te přeswědčenje, zo je swěrný wótcowskim boham a zo so wo dobro luda stara, počach bojosć mjeć wo jeho žiwjenje. Tola w tym postany wjerch, a hdyž wuhladach, kajka nahladnosć knježeše na jeho wobliču, dostach nadziju. A wjerch rěčeše mjenje bóle tute słowa: Widžu,

zo měšnik z tak wulkim wobskoržowanjom přećiwo mi wustupiwiši, chce was k tomu dowjesć, zo byšće sebi druhého wjercha wuzwolili. Wodzách was husto na polo dobyća a khwalby. Ale snadź maće hižo moje knježenje syte, snadź přejeće sebi k přichodnej wójnje druhého wjednika. — Tute słowa činjachu hłuboki zaćišć na wojownikow, dokelž wšitcy derje wědzachu, zo pódla wjercha Jasława nimaju nikoho, štóž by móhl lud lěpje do wójny wjesć. A wjerch rěčeše takle dale z raznym hłosom: Jutře by měla so započec wójnska wuprawa, jako so hižo na nju přihowachmy. A nětko kedźbujće pilnje na moje słowa. Je-li wurěči měšnik hišće jene słowo dwělowanja, zložu naměsće swoje knjejstwo bjez kedźbowanja na to, hač budže to waša wola abo nic. Zo bych pak wotwalił wot sebje wšelke dwělowanja, postajam, zo bych so za čas přichodneje wójnskeje wuprawy při mni stajnje namakali šesćo wojownicy, wuzwoleni přez měšnika. Ói njech přisahaju, zo budža stajnje při mni a zo budža pilnje kedźbować na moje skutki. Hdy bych sebi cheyl přeradu zwěrić, móža mje hnydom morić. — Wjele hłosow wołaše, zo toho njeje trjeba, tola wjerch njewotstupi wot swojeho žadanja, doniž so njesta po jeho woli. A potom poda so khroble do džěla. Tola wjacy powědać wo wójnskich přihowanjach njedowola mi moje sluby.“

Wjerch prikaza, zo bych jateho wotwjedli do stana a jeho zastarali ze wšelakimi potrjebami; a hdyž běše so přewodnistwo wotsaliło, rěčeše k Wójcechej:

„O wulki, mócny a dobry je Bóh a jeho smilnosć njewobmjezowana. Nětkole hakle pónawam lěpje wótca w njebjesach.“

„Twój syn je žiwy“ — zawoła měšnik — „a zawěsće

budžeš jeho hišće widžeć. Bórzy móže so ta khwila bližić, hdžež přińdže k nam ze swojej mandželskej! O všehomócný Božo, khwalba a česć budź za wšitke časy Twojemu mjenu! Džiwnje su Twoje puće, a štó wupowěda Twoju dobrotu a Twoju miłosć! Džak budź Tebi, stworićelo njebja a zemje, zo sy wumóhl Twojeho služownika ze suroweje a hanibneje smjerće.“

Potom podaštaj so wobaj do stana, hdžež padnyštaj na kolena a modleštaj so z cyleje duše a z cyleje wutroby, džakuj so za dostatu miłosć.

XIII.

Druha bitwa.

Nadžija Wójcecha dopjelni so, hdyž za někotre dny přińdže Bojomir z Dobrosławu do lěhwa Drohosława. Štó wopiše radosć přenjeho powitanja, zbože nana, zo z nowa wobsedži syna, a Bojomira, zo z nowa wuhlada nana. Kak běše so zwjeselił sprawny měšnik Wójcech a wšitcy wojownicy. Tola podarmo bych so prócował, podać dokładny wobraz tuteje radosće; moje pjero je přesłabe, zo by jenož z džěla wopisalo to wjesele, kajkež knježeše w lěhwje Drohosława. Wšitcy so hnući Bohu džakowachu za tak džiwnu pomoc.

Drohosław njezapomni tež na jateho, kotrehož chcyše, wobdariwši jeho wulcy, na swobodu pušćić. Ale tón njechaše hižo na wuhladanje tajkeho poswjećenja a bohabojazneho žiwjenja wuznawarjow Khrystusa Bojomira a Dobrosławu wopušćić. Wot tuteje khwile wotćisny pohanstwo a žadaše křescíjan być. Wón prošeše Wójcecha, zo by jeho rozwučil w křescíjanskej wěrje a jeho přez swjatu

křćenicu přijal do Khrystusoweje cyrkwe. Tajku zamožnosć maju nadobne skutki, a kak wjele móže tohodla dobreho skutkować naš dobry příklad.

W tym přińdže powěsć, zo so Jasław z mócnym wójskom bliži. Drohosław, Wójcech a Bojomir žadachu, hdyž by móžno bylo, ze samym žiwjenjom bitwje zadžěwać, w kotrejž měla so rozliwać bratrowska krew; přetož tak derje Dobrosławowe wójsko, jako tež Jasławowe składowaše so z Łužičanow-Serbow. Drohosław pósła na próstwu Wójcecha pósłow k Jasławej, zo bychu wobzankli měr a zawjedli jednotu; ale pohanscy měšnicy njechachu wo tym ani slyšeć a pósly wuńdžechu lédma ze žiwjenjom před njemdrej črjódu. Što měješe činić Drohosław? Brónić so dyrbješe před nadpadom, hač runjež so z bolaceju wutrobu hotowaše do wójny. Ach, ničeho surowišeho njeje na zemi, hač hdyž so bratra kóncuja.

Lédma bě na njebju zernička zeskhadžala, a hižo knježeše w lěhwach wulka hara. Krasne slónco zeskhadža a cyle křescijanske wójsko spěwaše klečo modlitwy, prošo Boha wo pomoc.

Po wuspěwanju nabožnych pěsni zaklinčachu škrjebotace rózki a truby. To běše wołanje do bitwy. Z rozwitými khorhowjemi postupowachu křescijanscy wojownicy khroble.

W tym zaslyšachu so džiwje wołanja a hnydom wulichu so z cyležu mocu pohanjo na křescijanow. Wójska džěchu na so, a tak surowa bitwa nasta, zo so rěka, nad kotrejž so bijachu, z kwrju zabarbi. A jena a druha strona naložowaše poslednje mocy. Křescijenjo wobarachu swoju zemju a mějachu nadžiju, zo w padže dobyća wobroća swo-

jich bratrow ke křescíjanstwu. Pohanjo zaso, našćuwani wot měšnikow, wojowachu zazlobjeni za česć bohow. Tola nimo wurjadneho napinanja dyrbjese Jasławowe wójsko cofać do blizkeho lěhwa, sylvje wobtwjerdženeho. Tam nałożowachu měšnicy wšitke srědki, zo bychu zahorili wustudženu khroblosć we wojownikach. Njelutowachu samo krew křescíjanskich jatych, zo bychu jenož napojili wutroby wojownikow z njemdrosću přećiwo křescíjanam.

Wójska Drohosława zbližichu so, a hnydom započa so bitwa z nowa. Šćerkot bróni, wołanje, hołk, napominanja, hlós rózkwow, žaloscěnja ranjenych a mrějacych napjelnjachu powětr. Mječe a brónidla šćerčachu, a hara a hołk běše tak njesměrny, jako rědko hdy slyšiš. Zemja so začerwjeni wot rěkow krwě, a čěla zabitych ležachu z hromadami. Pohanjo wobarachu so ze šćekleju zasakłosću jako lawy; zadwělowanje, zahidženje dodawaše jim khroblosć, z njewopisajomnej khroblosću wotbijachu dobywacych křescíjanow. Přetož hižo dobywachu so křescíjenjo do lěhwa a tehdy započa so dobyće. Hdyž škrěčki pryskachu wot hromadže praskacych bróni, bijachu wojownicy z mječemi jako syccy wo žnjach, a kaž posyčeni padachu njepřeceljo na zemju. Hižo poča postawać bojosć w pohanskich rjadach. Ale prjedy hač zahinu, chcedža hišće posledni raz bitwu wobnowić. Měšnicy wotwiwachu swjatu khorhoj Swjadowida, ze zlotom a purpurom tkanu. Tola tež to njepomhaše, swjata khorhoj bu dobyta. Tehdom hižo dwělowachu pohanjo wo dobyću, a z dobom zakhabla jich wěra do bohow, přetož woni póznachu jasnje, zo je Bóh křescíjanow mócniši. Potom z njemdrosću napjelnjeni, postajichu khłostanje našćuwarjow k wójnje, t. j. na pohanskich měšni-

kow, kotřiž běchu jim dobyće připowjedali, zo bychu jich jenož k wójnje zahorili, a nětkole so pokaza, zo běchu pohanscy měšnicy jenož njekničomni jebakojo, kotřiž ludej swoje słowa za wolu bohow wudawachu. W jenej khwili padnychu hlówy tutych rozšěrjerjow bratrowskeho hidženja na zemju. Tajke myto dostachu za swoje čorne a njekničomne skutki a tajke khłostanje; njeje-li tu na zemi, to tola tam w druhim swěće wočakuje wšitkich zawjednikow swojeho kraja, swojich bratrow a tych, kotřiž našćuwaju bratrow na bratrow.

Hdyž to Drohosław a Bojomir wuhladaštaj, prikazaštaj hnydom swojemu wójsku, so wrócić, zo by přestala krwawna bratrowska bitwa. Hnydom wupósla Drohosław pósłow ze zelenymi hałozami jako znamjenjemi měra. Jasław při ja jich lubosćiwje, hač runjež bě w njezbožownym položenu, dokelž běše ćežcy ranjeni. W krótkim času bu přiměr wobzanknjeny. O kak zradowachu so wojownicy wobeju stornow, zo je so raz tola skónčilo strašne wojowanje.

Zrudny napohlad předstawješe bitwišćo, posyte z ćělami. Wšudže ležachu wojownicy, někotři ranjeni, druzy morwi. Zawostajeni počachu so wo pomoc ranjenych starać, zo njeby ani spóznał tych ludži, kotřiž so hišće njedawno wutupić prócowachu, a nětko z lubosću zahojichu svojich ranjenych bratrow. —

Powědajmy nětko, što je so stało z Wójćechom, Dobrosławu a druhimi wosobami našeho powědańčka.

XIV.

Skónčenje.

Wójćech, Dobrosława a lužiske žónske běchu za čas bitwy we wěstym skhowje, dokelž mějachu k wobaranju něšto wobronjenych wojownikow.

Ćišina knježeše w přirodže. Na rěcy plůwaše běly kolp; bruki, mjetele a muški, ćicho bórčo, zlětowachu nad wodami, a z blizkich štomow a keřkow zasłyšachu so chory ptačatkow, fifelejo wjeselu ranišu pěseń k česći stworićela. Tola dolho njetraješe tutón zbožowny pokoj, dokelž z dobom ze skhadzacy m slóncom so tež wětr pozběhny, njebjo so pokry z čěmnymi mróčelemi, a štomy počachu zrudnje šumić. W tym dóndže nahle měšnika Wójćecha ščerkot bróni z bitwišća.

Wójćech, Dobrosława a žónske padnychu na kolena, prošo Boha, zo by so zbožownje skónčila tuta krwawna wójna. Někotre hodžiny přečinichu we modlitwje, plakanju a zhromadnych troštowanjach. Dobrosława běše jara zrudna, starajo so wo wosud mandželskeho a nana; měšnik Wójćech posylni jeje dušu ze słowami trošta.

W tym přiby z dobom něšto jězdnych, a mjez nimi běchu Drohosław, Bojomir a Jasław. Tón posledni, hač runje běše ranjeny, spěchowaše so, čím prjedy powitać swoju lubowanu džowku. Dobrosława zawoła na tutón wuhlada radostnje, a wulkeho hnuća dla zhubi sebjewědomosc. Tola w krótkim přińdže zaso k sebi, a tak njeměješe wjesele wšitkich přítomnych žanych mjezow. Kaž wulka běše před khwilu zrudoba, tak wulka běše nětko radosć.

Jasław powědaše, zo je jemu w bitwje někotre razy zahuba žiwjenja hrozyla. Haj raz padny z konja a tehdy wočakowaše wěstu smjerc, hdyž ze wšěch stron přijěchachu jězdni na konjoch. W tutej strašnosći slubi, zo, jeli so zbožownje wumóže, hnydom wotćisnje pohanstwo a přiwozmje křescijanstwo. Tak zakhowa jeho Bóh zbožownje.

„A nětkole“ — doda — „bych sebi najprjedy přal, přijec swjatu křćenicu z dobom z mojim ludom.“

Wšitcy džakowachu so we hłubinje wutroby za tuto wobroćenje Jasława.

Hdyž běše so hižo přenja radosć minyła, zwoła so wójsko, a měšnik Wójcech měješe rozwučowace přédowanje, kotrež wutroby pohanow do cyla wobroći. Sylzy lijachu so jako hróšatka po licomaj posłuchacych, hdyž řečnik powědaše wo poswjećenju Bojomira za nana a wo wobroćenju Jasława. „Džiwnje su puće bójskeho zastaranja,“ — skónči Wójcech — „a wulki a dobry je Bóh. Wón, jako prawy nan, khłosta hrěšnikow; ale tež troštuje swoje džěci, tak ruče hač widži polěpšowanje. A tohodla modlimy so k wótcej w njebjesach a dopjelímy stajnje jeho swjatu wolu.“

Wójcech padny na koleni a z nim wšitkón lud. Swjatočny běše to zawěsće napohlad, hdyž so khowace slónco wobswěći tute klečace syły.

Njedolho po tamnej bitwje wukřći Wójcech Jasława, Dobrosławu a wjele druhich. A tak rozšěrješe so pomalu křescíjanstwo mjez serbsko-łužiskim ludom. Drohosław a Jasław twarještaj mnohe cyrkwe, a džen a bóle wobtwjerdži so wučba Khrystusowa we lužiskim kraju. Tutón lud měješe tež pozdžišo wjele wučerpic wot svojich susodow Němcow, a bu přez nich nimale hač do korjenja wutupjeny; jenož mała kruta horstka toho ludu je so do našich dnjow wukhowala.

Z tym kónči so naše powědańčko. Njeh z njeho ćeče wučba za džěci, wosebje, zo bychu čescili, lubowali a wazili staršich, jako tamny Bojomir, kotryž bě rady hotowy, wumrjeć za nana. Ale, wy džěci, njetrjebaće wumrjeć za staršich (hdyž by pak k tomu přišlo, by waša winowa-

tosć byla, tež žiwjenje za nich dać), ale na druhe wašnje móžeće jim pokazać swoju lubosć.

Wšitcy druzy čitarjo njech z toho bjeru wučbu a přikład, zo je najsurowiša njedušnosć, přeliwać krew a syc njejednotu. Njedaj Bóh luby Knjez, zo byšće wy jako Serbja zabiwali svojich narodowych bratrow abo jim zeškodžili na žiwjenju, strowosći, wobsedźenstwje abo sławje.

— — — — — *

Serbski lud je dobry a sprawny, ale dyrbi hišće bóle jednotu hajić. Zo by stajnje swjata jednota knježila na serbskej zemi, to je wutrobne žadanje toho, kotryž je tuto powědańčko za was spisał a tež toho, kotryž je tosame za was přeložil. Bohu tomu Knjezej was poručamoj!

* Tu sym krótki džěl, kotryž jenož pólske naležnosće nastupa, wuwostajił. Přel.

